

Werktaal Nederlands

Competentieprofiel
tolken en vertalers
in Polen

www.nvvtnem.eu

Ondersteund door

taal:
unie

COLOFON

Dit is een verslag van een veldonderzoek uitgevoerd in het kader van het Netwerk Vakvertalen en Tolken NEM door het onderzoeksteam van Muriel Waterlot en Erik-Jan Kuipers. Het onderzoek werd ondersteund door de subsidie van de Nederlandse Taalunie.

Tekst

Muriel Waterlot
Erik-Jan Kuipers

Plaats

Lublin/Kraków, oktober 2024.

Inhoudsopgave

1. Ter inleiding	4
Wat vindt u in dit verslag	
2. Wie zijn wij en wat doen wij	6
NVVT NEM een nieuw netwerk van vertalers en tolken buiten het taalgebied	
3. Uitgangspunten	10
Tolken en vertalen binnen de Neerlandistiek in Polen	
4. Hoe zijn we te werk gegaan	13
Methodologie van het veldonderzoek	
5. Waar zijn we achter gekomen	15
Resultaten van het veldonderzoek	
6. Leer de vertalers/tolken kennen	36
Omschrijving van beroepsprofielen	
7. Conclusie	52
Wat hebben we geleerd...	
Bijlage 1	55
Vragenlijst veldonderzoek	
Bijlage 2	63
Vragenlijst interviews met vertalers	

1. Ter inleiding

Beste lezer,

In 2022 heeft de Nederlandse Taalunie een grootschalige bevraging onder diverse afdelingen Neerlandistiek Extra Muros (NEM) uitgevoerd, waaruit is gebleken, dat er een grote navraag bestaat onder de afdelingen NEM en de studenten naar specifieke colleges vertalen en tolken. Het ontbreekt echter aan de nodige infrastructuur, (na)scholingen voor docenten en voorbeelden van *best practices*. Men is tot de conclusie gekomen dat de ontwikkeling van deze faciliteiten op internationaal vlak moet plaatsvinden, om de expertise van concrete docenten internationaal te kunnen delen.

Lid van de klankboordgroep en medeauteur van dit verslag, Marketa Štefková, ervaren vertaalster, tolk en docente neerlandistiek aan de Comenius Universiteit in Bratislava, is na de bevraging met het initiatief gekomen om een internationaal netwerk van vakvertalers en tolken op te richten. In augustus 2022 is men op de kick off-bijeenkomst tijdens het IVN-congres in Nijmegen tot de conclusie gekomen dat er een internationaal thematisch Netwerk Vakvertalen en Tolken NEM gecreëerd moet worden van vertalers en tolken met het Nederlands als werktal die buiten het Nederlands taalgebied actief zijn. Op die manier worden didactici, theoretici en beoefenaars van het vakvertalen en tolken met het Nederlands samengebracht om hun expertise op het gebied van het vertalen en tolken vanuit en naar het Nederlands uit te wisselen en om elkaar te ondersteunen. Het netwerk werd op 21 september 2023 om 18.00 gelanceerd tijdens de Nederlandstalige sessie van de conferentie TIC (Translation, Interpreting and Culture) 2023 in Bratislava.

Een van de doelen van het netwerk is het omschrijven van competentieprofielen van vakvertalers en tolken met de werktal Nederlands. Op basis van deze profielen kunnen online leerlijnen ontwikkeld worden voor toekomstige vertalers en tolken wereldwijd. Deze leerlijnen worden gekoppeld aan concrete beroepsprofielen van de vakvertalers en tolken (beëdigd vertaler, sociaal tolk, conferentietolk, medisch of technisch vertaler). Voordat de competentieprofielen van vakvertalers en tolken worden vastgelegd, moeten we ons afvragen wat een dergelijke vertaler precies doet, welke teksten hij vertaalt, wie zijn opdrachtgevers zijn, met welke instrumenten hij werkt, enz. Daarom heeft de kerngroep van het Netwerk Vakvertalen en Tolken NEM, onder leiding van Marketa Štefková, besloten om een onderzoeksdesign te ontwerpen voor een grootschalig internationaal onderzoek naar het competentieprofiel van de vakvertaler en tolk met de werktal Nederlands.

In aansluiting op het voornoemde werden twee landen in Centraal-Europa voor een vooronderzoek gekozen, namelijk Tsjechië en Slowakije. Het vervolgonderzoek binnen de regio werd op basis van hetzelfde onderzoeksdesign uitgevoerd in Polen door Muriel Waterlot, hoogleraar aan de Leestoel voor Nederlandse Taalkunde (Katholieke Johannes Paulus II Universiteit Lublin) en Erik-Jan Kuipers, oud-docent Nederlands (Universiteit van de Poolse Academie voor Toegepaste Wetenschappen in Warschau) en beëdigd tolk en vertaler Nederlands.

In dit verslag willen we vooral uiteenzetten wat het doel is van het nieuw opgerichte Netwerk voor vakvertalers en tolken met het Nederlands als werktaal. We beschrijven hoe we te werk zijn gegaan in de voorstudie, wat onze uitgangspunten waren en welke resultaten we in de pilootfase hebben behaald.

Aangezien de diversiteit van onze respondenten opvallend was, willen we benadrukken dat het Netwerk zal fungeren als een platform voor neerlandici (tolken en vertalers) met uiteenlopende werkprofielen die het Nederlands als gemeenschappelijke basis delen. Om dit voldoende te illustreren, hebben we in totaal drie vertalers en tolken uit Polen, Nederland en België geselecteerd. In dit rapport stellen we hen graag aan u voor, zodat we de vaak anonieme of onzichtbare persoonlijkheden achter de duizenden pagina's gespecialiseerde, zakelijke, juridische, administratieve en andere teksten, evenals de uren aan tolkdiensten, in de schijnwerpers kunnen zetten.

We laten zien dat een vertaler en/of tolk met het Nederlands als werktaal een zeer diverse achtergrond en opleiding kan hebben, en dat zij hun tolk- en vertaaldiensten vaak combineren met andere activiteiten.

Het verslag eindigt met een visie voor de toekomst die samengesteld werd op grond van een daarmee samenhangend gedeelte van onze vragenlijst en onze concluderende bevinding. Last but not least, we willen ons richten op de aanwerving van nieuwe leden, zodat het NVVT NEM tot een groeiend platform voor geïnteresseerde experts uit kan groeien. Meer informatie over het lidmaatschap is nu al te vinden zijn op de recent ontstane website van het netwerk: www.nvvtnem.eu.

Auteurs

2. Wie zijn wij en wat doen wij

NVVT NEM een nieuw netwerk van vertalers en tolken buiten het taalgebied

De voornoemde grootschalige bevraging van de Taalunie in 2022 binnen de Internationale Neerlandistiek met feedback van 46 afdelingen Nederlands wereldwijd heeft laten zien, dat het aanbod en de behoeften sterk tussen de afdelingen variëren. De meeste bieden diverse tolk- en vertaalsubdisciplines aan, met focus op het vertalen uit het Nederlands. Literair vertalen en vakvertalen worden het meest aangeboden, terwijl docenten vaak een dubbele rol hebben als filoloog en tolk/vertaler. Uitdagingen omvatten gebrek aan vertaaltechnologische expertise en financiële middelen. De behoeften omvatten bijscholing in vertaaldidactiek en vertaaltechnologie, waarbij docenten aangeven online cursussen of workshops te waarderen. Uit de bevraging blijkt dat er ook behoefte is aan meer samenwerking en netwerken. Over het algemeen lijkt er vraag te zijn naar tolken en vertalers, maar er is behoefte aan verbeterde expertise en middelen in het onderwijs en de opleiding van vertalers.

In aansluiting op de bevraging formuleerde de Taalunie samen met relevante partners haar prioriteiten voor het vertaalbeleid in de komende jaren. Het document onder de titel *Vertaalslag. Wat is nodig voor een gezonde vertaalsector in en uit het Nederlands?* worden drie prioritaire probleemgebieden genoemd die het beleid moet aanpakken (p.37). De eerste prioriteit is het motiveren en ondersteunen van nieuwe en bestaande vertalers. Daarnaast vindt de Taalunie het belangrijk om de sector te helpen aanpassen aan de digitale transitie en de derde prioriteit is het verhogen van de kwaliteit en diversiteit binnen de vertaalsector. In lijn met deze prioriteiten heeft de Taalunie in 2023 meerdere projecten voor de realisatie van de voornoemde doelen ondersteunt. Onder andere ook de oprichting van het internationale Netwerk voor vakvertalers en tolken, en studenten en docenten neerlandistiek met belangstelling voor het vertalen en tolken.

Oprichting

Het Netwerk Vakvertalen en Tolken NEM (hierna NVVT NEM) werd opgericht in Bratislava op 21 september 2023, en verenigt vertegenwoordigers van academische en niet-academische instellingen die betrokken zijn bij de opleiding en training van vertalers en tolken. Het is opgericht om de implementatie van het NVVT NEM-kader

te vergemakkelijken. Het Netwerk streeft ernaar de kwaliteit van vertalingen in Europa en daarbuiten te bevorderen en daarmee de taalkundige diversiteit te stimuleren.

NVVT NEM is een netwerk van vakvertalers en tolken, studenten neerlandistiek, docenten met belangstelling voor (het opleiden en trainen van) vakvertalers en tolken uit en naar het Nederlands, en docenten die bezig zijn met het doceren van tolken en vertalen met werktal Nederlands. Het Netwerk maakt zich sterk voor een professionalisering van het beroep van vakvertalers en tolken. Het NVVT NEM-project wordt gefinancierd door de Taalunie.

Doelen

De reden voor de oprichting van het Netwerk is de behoefte om didactici, theoretici en beoefenaars van het vertalen en tolken met het Nederlands als werktal samen te brengen om het vakvertalen en tolken vanuit en naar het Nederlands buiten het Nederlandse taalgebied te ondersteunen. Daarvoor wil het Netwerk in de komende jaren concrete stappen zetten voor het promoten van het werk van vakvertalers en tolken Nederlands door middel van:

- het bevorderen van de zichtbaarheid van vakvertalers en tolken met de werktal Nederlands door onder andere een facebook met profielen van vakvertalers en tolken op de website van het Netwerk;
- het analyseren competentieverwerving in vakvertalen en tolken op basis van wetenschappelijk onderzoek
- het verzamelen en uitwisselen van didactische praktijken op het gebied van vakvertalen en tolken;
- het bevorderen van activiteiten voor levenslang leren en ontwikkelen van relevante competenties van vakvertalers en tolken, onder andere door het organiseren van nascholingen, thematische sessies op conferenties, zomerscholen, e.a.;
- het verlenen van deskundig advies over het beleid voor vertalen en tolken en de opleiding van vertalers en tolken;
- het ondersteunen en uitvoeren van projecten die bijdragen aan de opleiding en training van vakvertalers en tolken;
- het bevorderen van de status en zichtbaarheid van vertalers en tolken met de werktal Nederlands;
- het promoveren van het culturele belang en de culturele voordelen van professionele diensten van vakvertalers en tolken;
- het ondersteunen van alle andere activiteiten die bijdragen aan de doelstellingen.

Kerngroep

De kerngroep, die het Netwerk onder leiding van Marketa Štefková heeft opgericht, wordt gevormd door ervaren vertalers/tolken en docenten Nederlands uit vijf landen van de extramurale Neerlandistiek:

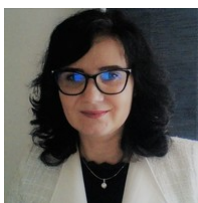
Réka Eszenyi - Eötvös Loránd Universiteit Boedapest, Hongarije

Paola Gentile - Universiteit van Trieste, Italië

Pavlína Knap-Dlouhá - Palacký Universiteit Olomouc, Tsjechië

Marketa Štefková - Comenius Universiteit Bratislava, Slowakije

Katarzyna Tryczyńska - Universiteit Wrocław, Polen (tot 22 september 2023)

Muriel Waterlot – Katholieke Johannes Paulus II Universiteit Lublin, Polen

Plannen

De kerngroep van het Netwerk-project wil op lange termijn een **informatieportaal, communicatie- en uitwisselingsplatform** en instrumenten voor **levenslang leren** creëren voor professionele vertalers en tolken, docenten tolken en vertalen Nederlands en studenten, die vergelijkbaar zijn met die voor literair vertalen. De eerste taak van dit Netwerk zou kunnen zijn het profiel van tolken en vertalers in de verschillende landen in kaart te brengen. Uit dit profiel zou dan een **competentieprofiel** kunnen worden afgeleid dat de basis zou vormen voor de ontwikkeling van een **leerlijn professioneel vertalen en een leerlijn tolken**, geïnspireerd op de leerlijn literair vertalen. Deze stappen zouden ook de basis kunnen vormen voor een later op te richten **expertisecentrum voor professioneel vertalen en tolken**, regelmatige **nascholingen** voor docenten en **zomercursussen** voor studenten.

3. Uitgangspunten

Tolken en vertalen binnen de neerlandistiek in Polen

Hoewel de eerste beëdigde tolken en vertalers Nederlands in Polen al sinds 1931 actief zijn en hun aantal sindsdien tot 93 personen (stand 2024) is toegenomen, kent Polen tot op heden geen extramurale opleidingen neerlandistiek óf postdoctorale vertaal- en/of tolkopleidingen, die professionele tolken en/of vertalers systematisch op het beroep van tolk en/of vertaler voorbereiden. De huidige vakgroepen Nederlands in Wrocław, Poznań en Lublin bieden binnen het kader van de literatuur-, taal- en/of cultuurwetenschap wel afzonderlijke colleges vertalen en/of vertaaltheorie aan, maar dit is nooit ingebed in een aparte vertaalwetenschappelijke afstudeerrichting. En hoewel Polen over vijf masterstudies in het kader van het prestigieuze netwerk European Masters in Translation aan verschillende universiteiten beschikt (Gdańsk, Krakau, Poznań en Warschau), speelt het Nederlands daar geen enkele rol.

Het bovenstaande neemt niet weg dat voornamelijk alumni van de bovengenoemde universiteiten op de vertaal- en tolkmarkt aan de weg timmeren waarbij ze zowel een groot deel van de beëdigde tolken en vertalers uitmaken als ook toonaangevende vertalers van literatuur zijn zoals Jerzy Koch, Alicja Oczko of wijlen Zofia Klimaszewska. Hierbij mag echter niet uit het oog gelaten worden dat voor alle tolken en vertalers geldt dat ze hun professionele vaardigheden in de praktijk met vallen en opstaan hebben moeten leren én ook dat er een grote groep tolken en vertalers is die we als zij-instromers zouden kunnen kenmerken, dat wil zeggen ze hebben hun kennis van de Nederlandse taal en cultuur niet via de Neerlandistiek verworven.

In de voornoemde *Vertaalslag* heeft de Taalunie de vertaalsector als een belangrijke sector aangeduid die een versterkt beleid verdient te krijgen (p. 2). De goede kwaliteit van vertalingen in en uit het Nederlands wordt benadrukt. Het belang van bekwame vertalers die kwalitatieve vertalingen produceren, wordt beschouwd als noodzakelijk voor een functionerende uitwisseling van diplomatieke, economische en culturele betrekkingen met andere landen. Hierbij wordt ook gedacht aan het leveren van volwaardige zorg op gebied van gezondheidszorg en rechtspraak aan burgers die in een democratisch land leven. Tot nu toe waren de inspanningen vooral op het literair vertalen geconcentreerd (denken we hierbij aan de oprichting van het Expertisecentrum Literair Vertalen), maar het is voortaan de bedoeling om de

aandacht ook op andere vertaaldisciplines te vestigen die door recente technologische en maatschappelijke ontwikkelingen een sterke evolutie ondergaan. De globalisering en digitalisering hebben ertoe geleid dat de cultuurspecifieke aanpassing van teksten of 'lokalisatie' een belangrijke vertaalgerelateerde activiteit is geworden waarmee rekening moet worden gehouden.

Anderzijds merken we de afgelopen jaren een opvallende daling op in het aantal studenten die kiezen voor een talenopleiding, wat op lange termijn kan leiden tot een tekort aan vertalers en tolken. De oorzaak hiervan zijn de lage tarieven voor vakvertalingen, literaire vertalingen en audiovisuele vertalingen. Dit staat in fel contrast met de vele eisen van het beroep.

De beschikbaarheid en laagdrempeligheid van vertaalprogramma's zoals DeepL of Google Translate (MT-tools) en generatieve AI-systemen zoals Copilot en Chat GPT (AI-tools) zorgen ook voor een groeiende onzekerheid bij toekomstige talenstudenten c.q. professionele vertalers. Het feit dat MT-tools en AI-tools gratis en daarbij meestal ook niet al te slecht vertalen, geeft ook aan opdrachtgevers de valse indruk dat menselijke vertalers niet meer onmisbaar zijn. Met nog enkele updates van de software kunnen vertalers volgens hen wellicht helemaal vervangen worden door de computer. Als we tevens voor ogen houden dat het Nederlands een relatief weinig verspreide taal is die door het Engels als internationaal geldende *lingua franca* verdrongen dreigt te worden, is het duidelijk dat kleine afdelingen neerlandistiek extra muros weinig kans maken met een specialisatie in bijvoorbeeld juridisch vertalen of medisch tolken.

Tegenwoordig kunnen professionele taaldeskundigen MT-tools en AI-tools als een hulpmiddel gebruiken, maar dat houdt ook in dat ze worden blootgesteld aan technologische uitdagingen. Wegens de fluctuerende kwaliteit van de output van de machinale vertaling en vertaling door generatieve AI (die tevens ook afhangt van de taalcombinatie en vertaalrichting) gaat alle aandacht nu uit naar specifieke vertaalgerelateerde activiteiten zoals o.a. *post-editing* (gericht de verbetering van machinevertaling) en *pre-editing* (die gericht is op het optimaliseren van de kwaliteit van machinevertaling door bewerking van de brontekst), en het managen van grotere vertaalprojecten. Om deze nieuwe ontwikkelingen en processen te kunnen bijhouden, zouden er bijscholing en terminologiedatabases beschikbaar gesteld moeten worden die in deze behoeften zouden voorzien. De Taalunie spreekt in dit verband zelfs over het onderhoud en de aanvulling van digitale taalinfrastructuur:

De taal staat er nu digitaal goed voor, maar investeringen zijn nodig om die positie in (ver)taaltechnologie te behouden. Dat moet gebeuren in overeenstemming met Europese juridische en ethische standaarden en normen. Het algemene publiek moet zich er bovendien van bewust worden dat veel programma's van de huidige marktleiders in automatisch vertalen die gebruikmaken van kunstmatige intelligentie risico's en beperkingen kennen op kwalitatief, ethisch en juridisch vlak. (Vertaalslag, p. 4)

De Taalunie wil zich derhalve in de komende twee jaar expliciet ervoor inzetten om de Internationale Neerlandistiek als opleider van vertalers/tolken te versterken en het vertaalkvak aantrekkelijker te maken, bijvoorbeeld door de organisatie van zomercursussen, gastdocentschappen en webinars over vertalen en tolken. Een goede kennis- en expertise-uitwisseling stelt ook het netwerken voor.

In 2023 zijn twee nieuwe vertaalnetwerken van de Internationale Neerlandistiek gericht op vertalen en tolken gelanceerd: Het PETRA-NED (voor afdelingen die onderwijs geven in opleiding literair vertalen) en uiteraard het Netwerk Vakvertalen en Tolken NEM (NVVT NEM). Hun activiteiten worden door de Taalunie ook via de website *Mijn Nederlands* ondersteund, waar ook voortaan informatie te vinden zal zijn over verdere ontwikkelingen van deze netwerken waarin vakgroepen neerlandistiek wereldwijd actief zijn om hun vertaalonderwijs vorm te geven.

NVVT NEM stelde zich als één van de eerste doelen een grondig onderzoek van de vertaalmarkt. In 2023 werd een voorstudie uitgevoerd in twee landen van de leden van de kerngroep, namelijk in Tsjechië en Slowakije. Het onderzoeksdesign dat getest werd in deze twee landen wordt in de komende jaren gebruikt om het onderzoek uit te breiden ook naar andere landen van de Europese Unie.

In 2024 werd in Italië, Hongarije en Polen, waar drie andere leden van de kerngroep van het Netwerk aanwezig zijn, hetzelfde onderzoeksdesign toegepast. In het volgende hoofdstuk wordt omschreven hoe we in het kader van dit onderzoek te werk zijn gegaan. We presenteren niet alleen de statistieke onderzoeksresultaten, maar ook de interviews met enkele vertalers en tolken die in de talencombinaties Nederlands-Pools en Nederlands-Pools actief zijn.

4. Hoe zijn we te werk gegaan

Methodologie van het veldonderzoek

Het uitgevoerde veldonderzoek is gericht op het vakvertalen en tolken in de combinatie Nederlands-Pools en Nederlands-Pools. Het netwerk NVVT NEM is wellicht in de eerste plaats bedoeld voor neerlandici extra muros. Echter, om de situatie op de hele markt in kaart te kunnen brengen, hebben we ook Nederlandse en Belgische vertalers en tolken met werktal Pools in ons onderzoek betrokken. We hoopten dat het ons een beter inzicht zou geven in de situatie op de vertaal- en tolkmarkt en dat het een interessante vergelijking zou opleveren met name wat de honoraria, tarieven en de instapeisen voor vertalers en tolken betreft

We hebben een lijst samengesteld met beëdigde vertalers en tolken in combinatie Nederlands-Pools in Polen, Nederland en België. Deze informatie was eenvoudig te vinden in de openbare registers van de Ministeries van Justitie. We hebben ook in de registers van beroepsverenigingen van vertalers en tolken gezocht (het Pools Genootschap van Beëdigde en Gespecialiseerde Tolken en Vertalers TEPIIS, het Nederlands Genootschap van Tolken en Vertalers (NGTV) in Nederland, de Belgische Kamer van Vertalers en Tolken (BKVT) in België). Vervolgens hebben we een e-mail gestuurd aan afgestudeerden van de vakgroepen neerlandistiek in Lublin, Poznań en Wrocław. We hebben ze geïnformeerd over de oprichting van het netwerk NVVT NEM en gevraagd om contact met ons op te nemen als ze professionele vertaler of tolk waren. Daarnaast hebben we ook de freelancedatabases (portalen en facebookgroepen) doorzocht in Polen, Nederland en België.

Vervolgens hebben we op basis van de vragenlijst van de voorstudie van Marketa Štefková & Pavlína Knap-Dlouhá voor Tsjechië en Slowakije (2023) een vragenlijst gemaakt voor Polen, en daarmee basisdata verzameld voor de afbakening van competentieprofielen van professionele vertalers en tolken.

De aangepaste vragenlijst bestond net als het origineel uit 41 vragen, maar bevatte tevens aanvullende vragen wat betreft de inkomsten met een opsplitsing in euro voor Nederland en België en Poolse zloty's (PLN) voor Polen. De vragenlijst werd in de periode van 16 april t.e.m. 21 juni 2024 in een totaal van vier rondvragen persoonlijk en gepersonaliseerd via het internet gestuurd naar elk van de 324 respondenten. We hadden de hoop dat een gepersonaliseerde en persoonlijke benadering meer antwoorden zou opleveren dan een eenmalige groepsverzending. De vragenlijst bevatte zowel meerkeuzevragen als open vragen. Qua inhoud dekken de vragen veel diverse gebieden zoals opleiding, werkervaring, tarifiering en andere

gegevens van de respondenten. Verder vroegen we naar de vertaaltools die ze gebruiken, de manier waarop ze omgaan met concurrentiedruk, hoe ze hun toekomst zien en uiteraard of ze er belang bij hebben om meer met collega's samen te werken en elkaar te ondersteunen, mede door lid te worden van het netwerk NVVT NEM.

Tijdens de onderzoeksperiode april-mei 2024 kregen alle respondenten de kans om de vragenlijst online in te vullen. Na de eerste rondvraag in april 2024 volgden er nog twee herinneringen, met name op 7 mei en op 21 mei 2024. In juni 2024 ontvingen we een totaal van 71 correct ingevulde vragenlijsten. Het behaalde succespercentage lag daarom bij afgerond 22%. De resultaten van ons veldonderzoek zullen in het volgende gedeelte uitgebreid gepresenteerd worden. We hebben hiermee waardevol materiaal verzameld dat gebruikt zal worden bij de formulering van de competentieprofielen, en bij het samenstellen van leerlijnen voor vertalers en tolken met Nederlands als werktal die in- en buiten het Nederlandse taalgebied werkzaam zijn.

5. Waar zijn we achter gekomen

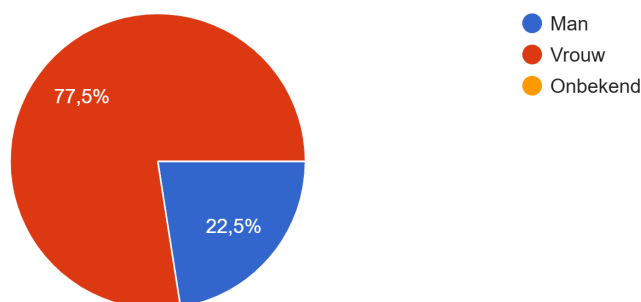
Resultaten van het veldonderzoek

Vraag 1 – Geslacht

De eerste vraag ging over het geslacht van de respondenten. Uit de vragenlijst blijkt dat het merendeel van de vertalers en tolken in de combinatie Nederlands-Pools van het vrouwelijk geslacht is (77,5%), terwijl het mannelijk geslacht slechts een minderheid vormt met 22,5% van het aantal respondenten.

1. Geslacht

71 antwoorden

Vraag 2 – Wat is uw hoogste opleidingsniveau en bij welke instelling?

De respondenten beantwoordden deze vraag zonder opties beantwoord, en vulden de namen in van de instellingen waar ze gestudeerd hebben, of wat voor soort opleiding ze als hoogste hebben gevolgd. Bijna alle respondenten (68 van de 70, dus 97%) hebben minstens een universitair diploma (11 hebben een bachelordiploma, 51 hebben een masterdiploma) en één respondent heeft een middelbare beroepsopleiding (MBO-4). Van de universitair opgeleiden gaven er zes aan gepromoveerd te zijn. Eén van de respondenten heeft op deze vraag geen antwoord gegeven.

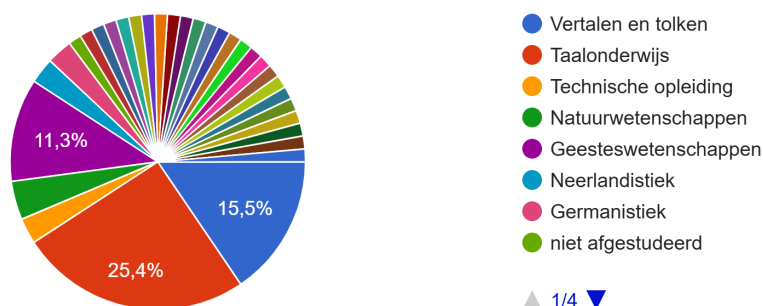
Vraag 3 - In welk vakgebied bent u afgestudeerd?

Deze vraag was vooral interessant omdat in de vragenlijst werd gevraagd of de vertalers en tolken in onze talencombinatie talen hebben gestudeerd. De meeste respondenten hebben wel talen gestudeerd, 25,4% taalonderwijs, 16,4% neerlandistiek en germanistiek en 15,5% vertalen en tolken, maar onder de vertalers en tolken is er ook een groep van afgestudeerden (31,4%) waaronder vijf afgestudeerden in technische opleidingen (7,0%), acht afgestudeerden in andere

geesteswetenschappen (11,3%), afgestudeerden in de meest uiteenlopende studierichtingen en opleidingen zoals aardrijkskunde, cultuurwetenschap, gezondheidszorg, kunstopleiding, landbouwkunde, lerarenopleiding, maatschappijleer, pedagogiek, personeel en organisatie, rechten, Ruslandkunde, sociale wetenschappen, theateropleiding, transport en logistiek.

3. In welk vakgebied bent u afgestudeerd?

71 antwoorden

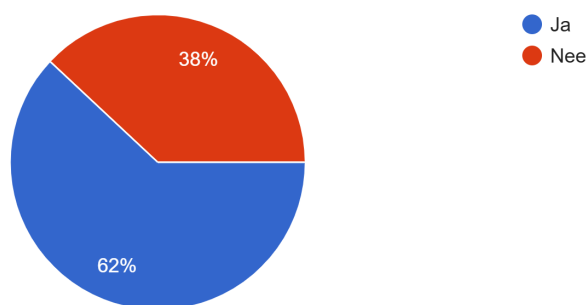

Vraag 4 - Hebt u een opleiding als tolk of vertaler?

Vraag 4 ging na of de respondenten een vertaal- of tolkopleiding hebben gevolgd, al hoefde dat geen opleiding op universitair niveau te zijn. De meerderheid van de respondenten, (62%) hebben een vertaal- of tolkopleiding gevolgd, en 27 van de 71 respondenten (38%) gaven een negatief antwoord op deze vraag. De respondenten kregen de kans om hierover in de volgende vraag meer details/uitleg te geven.

4. Hebt u een opleiding als tolk of vertaler?

71 antwoorden

Vraag 5 - Als u de vorige vraag met ja hebt beantwoord, welke vertaalopleiding hebt u gevolgd? (Workshops, cursussen, universitaire studies, postdoctorale studies, enz.)

Bij deze vraag noemden 28 respondenten (60,9% van het totale aantal respondenten) een universitaire opleiding. Zes respondenten (13,0%) gaven aan dat ze

bijscholingscursussen hadden gevolgd bij SIGV, KTV of GVT. Vier respondenten (8,7%) hebben specifiek een universitaire tolk/vertaleropleiding gevolgd.

Vraag 6 - Als u zich niet meer met vertalen en tolken in combinatie Pools-Nederlands bezighoudt, geef dan aan waarom u gestopt bent, en hoeveel jaar u actief bent geweest.

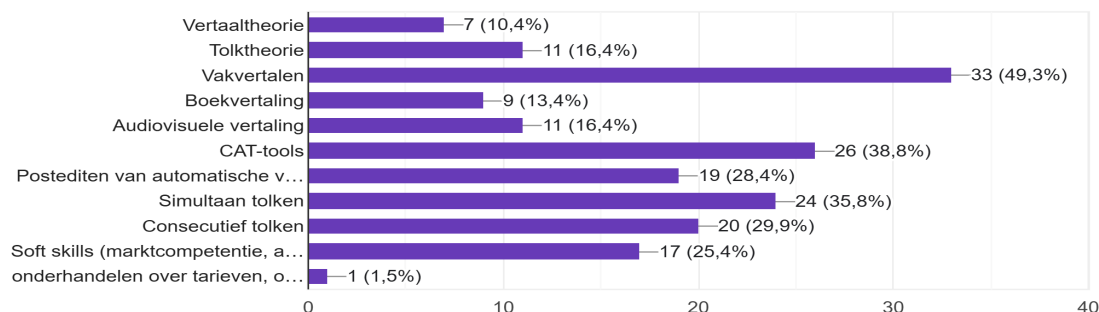
Met vraag 6 wilden we te weten komen waarom sommige vertalers en tolken besloten hebben het vertalen/tolken op te geven. We ontvingen 28 antwoorden, waarbij vijf respondenten aangaven inderdaad niet meer te tolken of vertalen, omdat enerzijds de betaling en de beroepsperspectieven slecht waren en anderzijds omdat de tolk- en vertalersmarkt in handen is gekomen van commerciële bemiddelaars. Uit de rest van de antwoorden bleek dat 15 respondenten (53,6%) nog steeds volledig actief zijn op dit gebied, terwijl 4 respondenten (8,7%) het als deeltijdbaan combineren met een andere voltijdbaan. Slechts 10,9% van de respondenten vertaalt en tolkt dus niet meer, de rest is in meer of mindere mate nog actief als vertaler of tolk.

Vraag 7 - Op welke gebieden zou u graag een betere opleiding en training zien voor uw praktijk? (meerdere antwoorden mogelijk)

Deze vraag was bedoeld om te achterhalen wat voor soort opleiding tolken en vertalers in het Nederlandse taalgebied missen of meer van zouden willen hebben. We boden hun de mogelijkheden van vertaaltheorie, tolktheorie, vakvertalen, boekvertaling, audiovisuele vertaling, CAT-tools, post-editen van automatische vertaling, simultaan tolken, consecutief tolken, soft skills (marktcompetentie, activiteitenbeheer, promotie), basiskennis recht, economie, techniek. Respondenten konden meerdere antwoorden aankruisen of hun eigen antwoord aangeven. Ze maakten echter geen gebruik van de tweede mogelijkheid. In de onderstaande figuur is de procentuele verdeling van de opleidingsbehoeften voor vertalers en tolken te zien. Vier respondenten maakten geen gebruik van de mogelijkheid om deze vraag te beantwoorden, maar zevenenzestig respondenten (94%) vinkten minstens één antwoord aan, waaruit kan worden geconcludeerd dat vertalers en tolken nog steeds opleidingen willen volgen, wat op de behoefte aan levenslange bijscholing wijst. De meeste vertalers zien echter een behoefte aan aanvullende training in vakvertalen (49,3%), CAT-tools (38,8%) en simultaan tolken (35,8%).

7. Op welke gebieden zou u graag een betere opleiding en training zien voor uw praktijk? (meerdere antwoorden mogelijk)

67 antwoorden

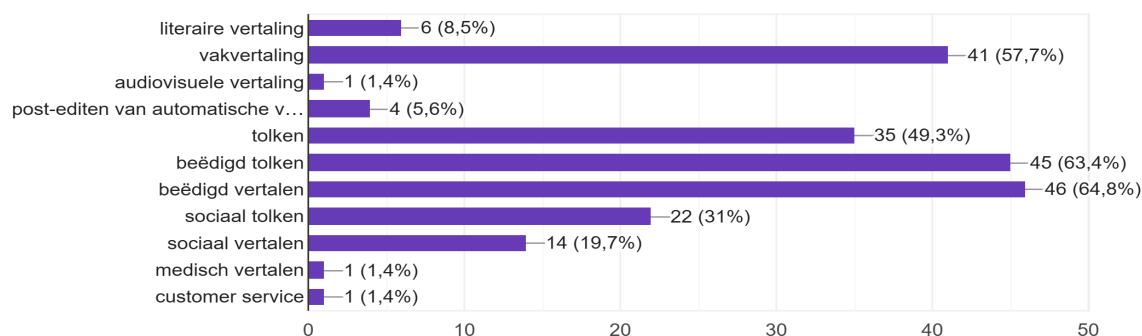

Vraag 8 - Ik hou me bezig met: (meerkeuze)

Bij deze vraag kregen de respondenten ook meer opties aangeboden en konden ze ook toevoegen aan welk soort teksten ze het meest werken bij het vertalen en tolken. De meeste vertalers houden zich bezig met beëdigd vertalen (64,8%) en beëdigd tolken (63,4%). Daarna volgen vakvertalen (57,7%) en tolken (49,3%). We stellen vast dat de respondenten over het algemeen een combinatie van verschillende opties aangaven. We ontvingen slechts zes antwoorden waarbij één enkele optie werd aangekruist, met name vakvertaling.

8. Ik houd me bezig met: (meerkeuze)

71 antwoorden

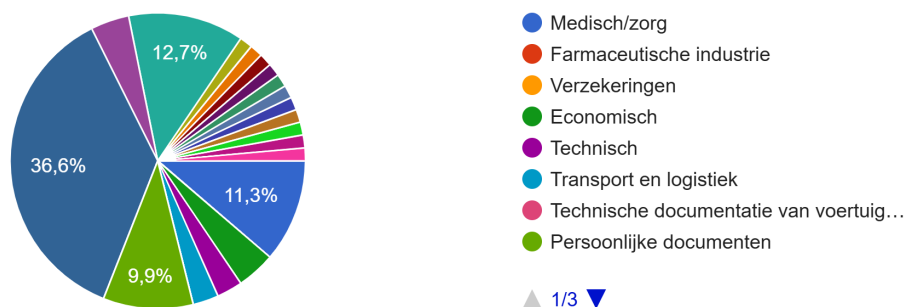
Vraag 9 - In welke domeinen vertaalt u de grootste omvang teksten?

Voor deze vraag gingen we ervan uit dat de vertaler in onze talencombinatie niet uitsluitend met één soort tekst en domein te maken heeft. We waren echter geïnteresseerd in het gebied waar de grootste vraag naar vertalingen is in onze talencombinaties. Strafrecht kwam op de eerste plaats met 36,6%, medische teksten op de tweede plaats met 15,5%, burgerlijk recht op de derde plaats met 12,7% en persoonlijke documenten op de vierde plaats (9,1%). De overige 29,5% heel divers: arbeidsrecht, douane, economie, farmaceutische industrie, geneeskunde,

informatietechnologie, marketing, notariaat, onderwijs, techniek, transport en logistiek, verzekeringen.

9. In welke domeinen vertaalt u de grootste omvang teksten?

71 antwoorden

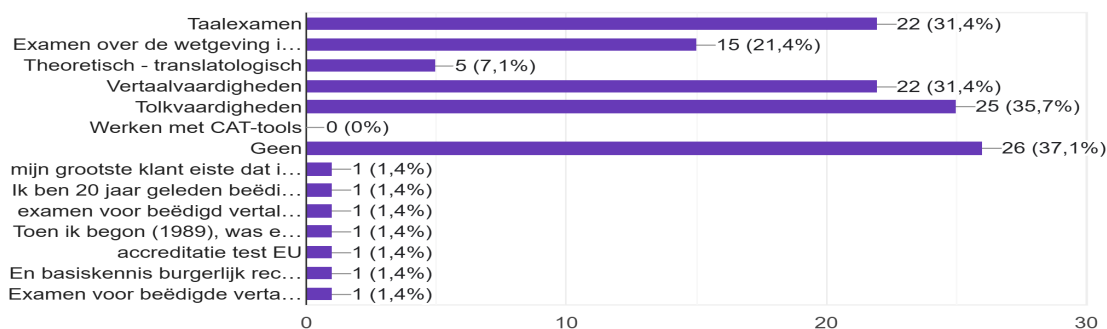

Vraag 10 - Heeft u een examen/test moeten afleggen om het vertalen en tolken in een bepaalde specialisatie/voor een bepaalde opdrachtgever of instelling te mogen uitoefenen? (meerkeuze)

Vertalers en tolken moeten in de regel geen bijzonder examen afleggen om in een bepaald vakgebied te mogen werken, dit bewijst het antwoord van 26 respondenten (37,1%) die aangaven generlei examen te hebben moeten afleggen. De volgende drie meest frequente antwoorden houden nauw verband met tolkvaardigheden, taalexamen en examens over de wetgeving inzake de activiteit van het beëdigd vertalen (respectievelijk 35,7%, 31,4% en 21,4%). Het hoge percentage tolken en vertalers zonder examen is niet verrassend, aangezien de wetgeving in Polen tot 2004 geen andere toetsing van de bekwaamheid van vertalers en tolken vereiste dan een afgeronde talenstudie. Pas na 2004 werd een apart examen voor beëdigde tolken en vertalers ingevoerd.

10. Hebt u een examen/test moeten afleggen om het vertalen en tolken in een bepaalde specialisatie/voor een bepaalde opdrachtgever of instelling te mogen uitoefenen? (meerkeuze)

70 antwoorden

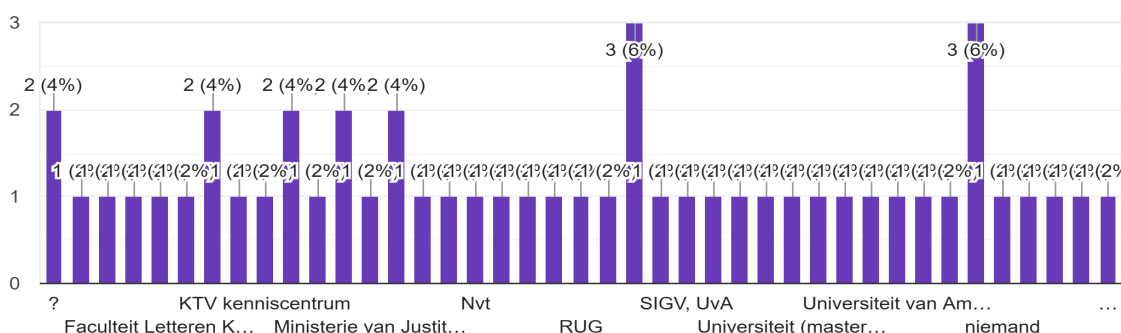

Vraag 11 - Wie heeft het examen/de toets opgemaakt en geëvalueerd?

De antwoorden op deze vraag, die samenhangt met de vorige, varieerden. Twintig respondenten (20%) noemden het Poolse Ministerie van Justitie als exameninstelling wat te verwachten was gezien de wetgeving omtrent beëdigde tolken en vertalers sinds 2004. Opvallend groot was de groep van 9 respondenten (18%) die de Universiteit Gent als examinerator noemden evenals de groep van 8 respondenten (16%) die geen enkele exameninstelling vermeldde. Op een gedeelde vierde plaats kwamen de Katholieke Universiteit Leuven, de SIGB, de KTV en de universiteiten waar de respondenten afgestudeerd waren met elk 5 respondenten (10%).

11. Wie heeft het examen/de toets opgemaakt en geëvalueerd?

50 antwoorden

Vraag 12 - Hoeveel jaar vertaalervaring hebt u?

Onze respondenten zijn vertalers van allerlei slag wat vertaalervaring betreft. Het minste aantal jaren ervaring is één jaar, en één respondent gaf aan meer dan 40 jaar ervaring te hebben. Het grootste aantal respondenten (5,7%) heeft 20 jaar ervaring en vormt de op een na grootste groep (4,3%). Het merendeel van de respondenten heeft een vertaalervaring die varieert van 3 tot 35 jaar. Er waren ook 3 respondenten (4,3) die aangaven nooit schriftelijke vertaalopdrachten aan te nemen en uitsluitend tolken. Hieruit blijkt dat zowel pas afgestudeerden als meer doorgewinterde vertalers actief zijn in de vertaalcombinatie Nederlands-Pools.

Vraag 13 - Hoeveel jaar tolkervaring hebt u?

Onze respondenten zijn ook wat hun tolkervaring betreft van zeer uiteenlopende aard. Onder hen zijn er 6 (9%) die geen tolkopdrachten aannemen. Het minste aantal jaren ervaring is één jaar, met één respondent die meer dan 40 jaar ervaring heeft. Het grootste aantal van 6 respondenten (9%) heeft ruim 20 jaar ervaring, de twee op een na grootste groepen van elk 3 respondenten (4,5%) heeft 7 à 8 jaar tolkervaring. Hieruit blijkt dat zowel pas afgestudeerden als meer ervaren tolken actief zijn in de tolkcombinatie Nederlands-Pools.

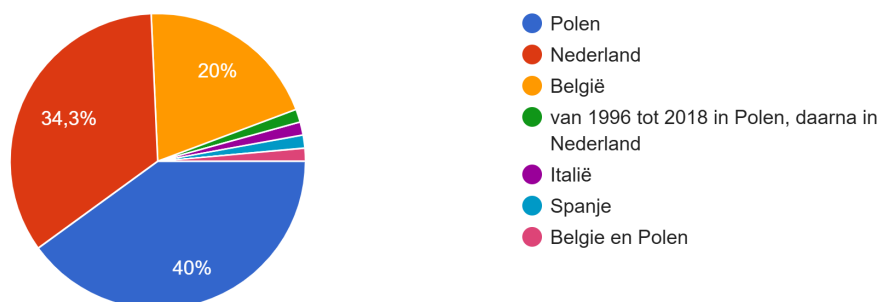
Vraag 14 - In welk land bent u gevestigd?

Op basis van deze vraag konden we een beter beeld krijgen van waar de meeste van onze respondenten gevestigd zijn en vooral de latere vragen over bijvoorbeeld

tarieven hebben hiermee te maken. Minder dan de helft van de respondenten (40,0%) is werkzaam in Polen, 34,4% in Nederland en 20% in België. Er moet hier wel aan toegevoegd worden dat de meeste tolken en vertalers in meerdere landen tegelijk werkzaam zijn en dat de plaats van vestiging niet altijd dezelfde is als de plaats waar ze hun beroep uitoefenen. Er is ook één tolk/vertaler Pools-Nederlands in Italië en één in Spanje gevestigd. Eén respondent heeft eerst 22 jaar in Polen gewerkt en sinds 2018 werkt hij in Nederland.

14. In welk land bent u gevestigd?

70 antwoorden

Vraag 15 - Geef aan in welke regio/stad u gevestigd bent:

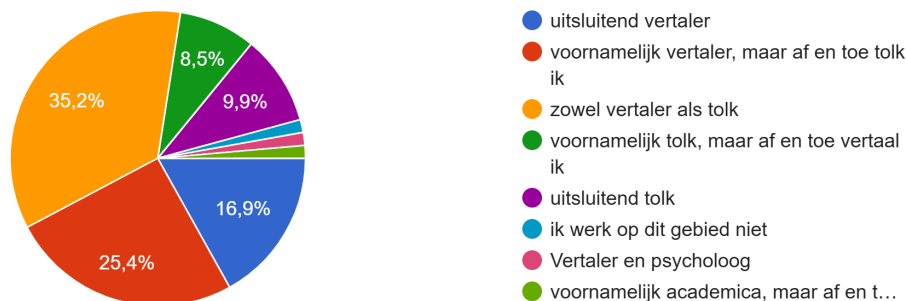
Vraag 15 specificeert de regio waar de vertalers werken. Uit de antwoorden op deze vraag blijkt duidelijk dat het land van vestiging niet altijd identiek is aan de regio of stad waar ze actief zijn. Dit verklaart zeker de discrepantie met de antwoorden op de vorige vraag. Van de in totaal 70 respondenten gaven er 38 (53,5%) aan in België (Antwerpen, Brussel, Oost-Vlaanderen, Vlaams-Brabant, West-Vlaanderen) te werken, 20 (28,8%) zijn werkzaam in Nederland (Drenthe, Gelderland, Groningen, Limburg, Overijssel, Noord-Brabant, Noord-Holland, Utrecht, Zeeland, Zuid-Holland) én 20 (28,8%) waren hoofdzakelijk actief in Polen (Groot-Polen, Klein-Polen, Lublin, Mazovië, Neder-Silezië, Pommeren, Silezië, Subkarpaten, West-Pommeren). Het werk van een tolk of vertaler is duidelijk niet aan één locatie gebonden, aangezien voor tolkopdrachten vaak moet worden gereisd en vertalingen op afstand of thuis worden gemaakt.

Vraag 16 - Ik ben:

De meeste respondenten (35,2%) houden zich zowel met vertalen als met tolken bezig. Een grote groep (25,4%) vertaalt hoofdzakelijk en tolkt af en toe. De groep die uitsluitend vertaalt (16,9%) is beduidend groter dan de groepen die uitsluitend tolken (9,9%) óf hoofdzakelijk tolken en soms vertalen (8,5%).

16. Ik ben:

71 antwoorden

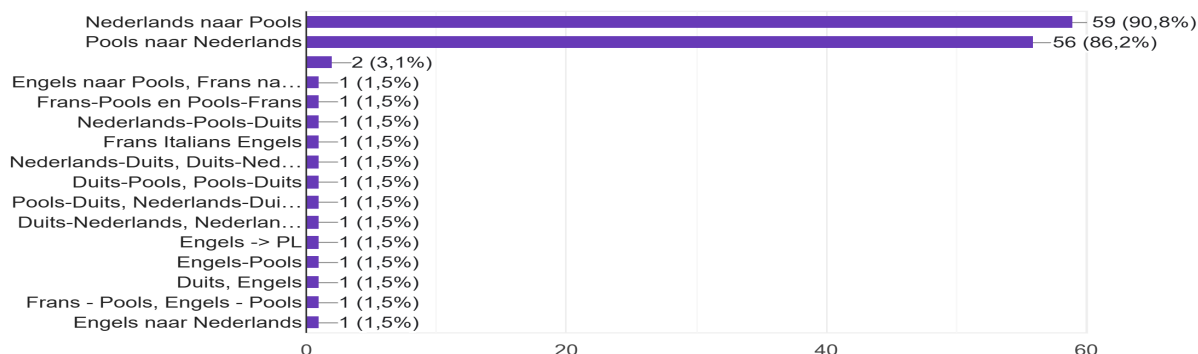

Vraag 17 - In welke talencombinatie vertaalt u? (meerkeuze)

Vraag 17 verdeelde onze respondenten in taalcombinaties voor vertaling. We boden respondenten de keuze uit de eerste twee opties. De meeste respondenten hebben de combinatie Nederlands-Pools (90,8% en iets minder vertalers hebben de combinatie Pools-Nederlands (86,2%). Deze antwoorden houden verband met het feit dat het merendeel van de respondenten deze talen als belangrijkste werktalen heeft. Zoals te zien is in de grafiek hieronder, werken dertien respondenten ook met andere talen zoals Duits, Engels, Frans en Italiaans.

17. In welke talencombinatie vertaalt u? (meerkeuze)

65 antwoorden

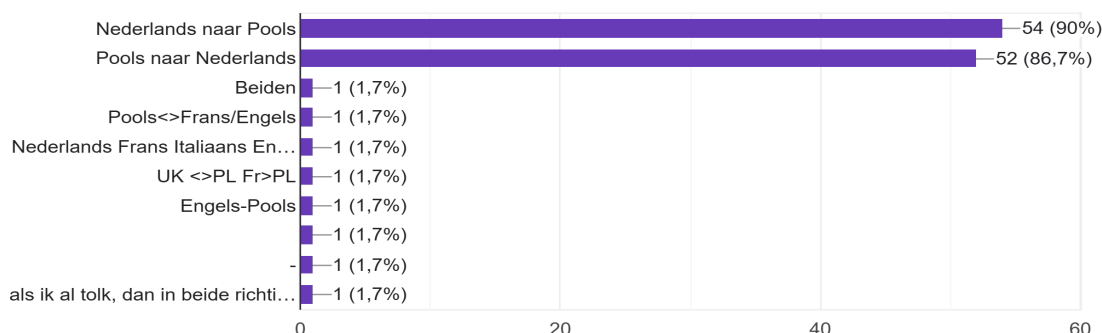

Vraag 18 - In welke talencombinatie tolkt u? (meerkeuze)

Vraag 18 is een kopie van vraag 17, maar gaat over tolken. De antwoorden komen percentueel sterk overeen. Van het Nederlands naar het Pools tolkt 90% en van het Pools naar het Nederlands 86,7%. We willen erop wijzen dat 65 respondenten vraag 17 over vertalen hebben beantwoord, maar dat slechts 60 respondenten vraag 18 hebben beantwoord, omdat ze niet allemaal ook tolken. Twee respondenten gaven aan in beide richtingen te vertalen en vier respondenten van en naar het Engels, Frans en Italiaans.

18. In welke talencombinatie tolkt u? (meerkeuze)

60 antwoorden

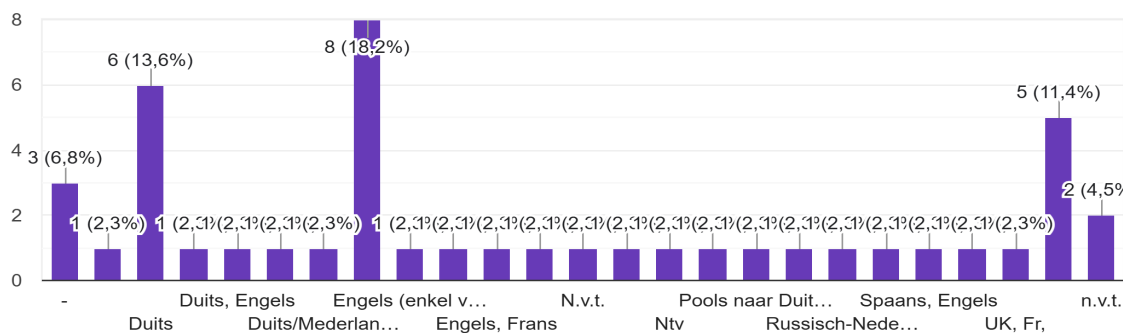

Vraag 19 - In welke andere werktalen vertaalt en/of tolkt u?

We waren ook geïnteresseerd in welke talen onze respondenten werken naast hun primaire talencombinatie Nederlands-Pools. Het aantal respondenten op deze vraag was slechts 44. Op de eerste plaats komt het Engels (34,1%), daarna het Duits (22,7%), het Frans (11,4%), het Russisch (4,5%), het Spaans (4,5%), het Italiaans (2,3% en het Chinees (2,3%). Ondanks het geringe aantal respondenten gaf (34,1%) van hen aan geen andere werktalen te hebben.

19. In welke andere werktalen vertaalt en/of tolkt u?

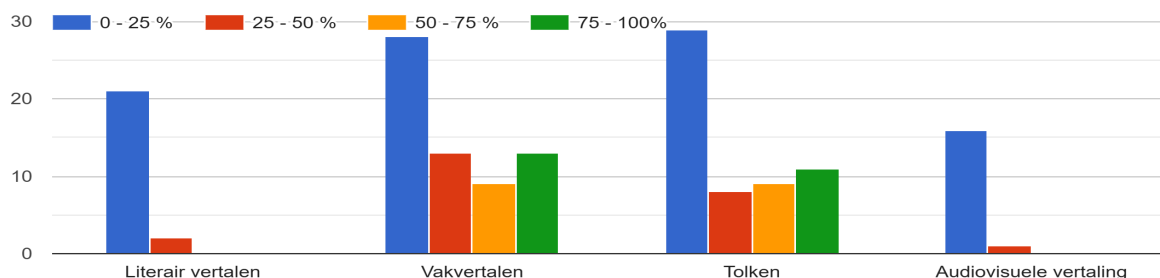
44 antwoorden

Vraag 20 - Welk percentage van uw totaal inkomen bestaat ongeveer uit inkomsten van onderstaande activiteiten (in de combinatie Pools-Nederlands)?

In vraag 20 wilden we uitzoeken, welk percentage van het totaal inkomen van de respondenten uit literair vertalen, vakvertalen, tolken en audiovisuele vertaling bestaat. Bij alle vier activiteiten konden ze 0-25%, 25-50%, 50-75% of 75-100% aankruisen. De grafiek toont welk percentage de respondenten voor de bepaalde soort activiteit aangekruist hebben.

20. Welk percentage van uw totale inkomen bestaat ongeveer uit inkomsten van onderstaande activiteiten (in de combinatie Pools-Nederlands)?

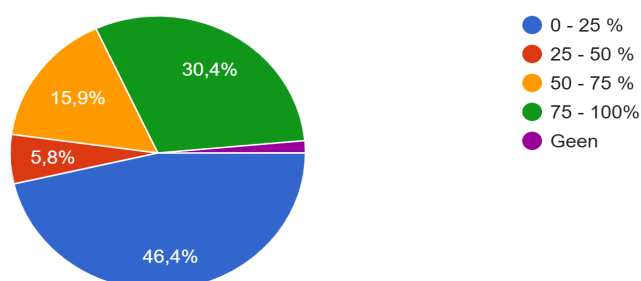

Vraag 21 - Ongeveer welk deel van uw totaal inkomen bestaat uit inkomsten van vertalen en tolken in de combinatie Pools-Nederlands?

In vraag 21 hebben we onderzocht welk deel van het totaal inkomen van de respondenten uit inkomsten van vertalen en tolken bestaat. De grafiek laat zien dat 30,4% van alle respondenten (69 personen) het vertalen en tolken met werktal Nederlands als primaire bron van inkomsten heeft. In tegenstelling daartoe heeft 46,6% (32 personen) aangegeven dat deze bezigheden maar 0-25% van hun totaal inkomen uitmaken. 5,8% van de respondenten (4 personen) heeft geantwoord dat het 25-50% van hun totaal inkomen uitmaakt en voor 15,9% van alle respondenten (11 personen) maakt vertalen en tolken in combinatie met het Nederlands 50-75% van hun inkomsten uit. Concluderend kunnen we zeggen dat vertalen en tolken met werktal Nederlands alleen voor iets minder dan een derde een voltijdse baan is. De rest van de respondenten combineert dit met andere activiteiten.

21. Ongeveer welk deel van uw totale inkomen bestaat uit inkomsten van vertalen en tolken in de combinatie Pools-Nederlands?

69 antwoorden

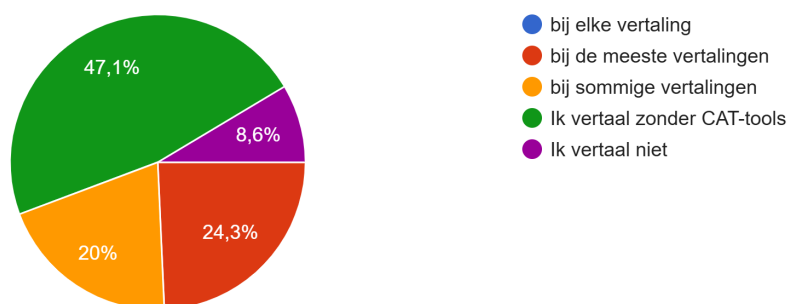

Vraag 22 - Ik gebruik CAT-tools

In deze vraag hebben we naar het gebruik van CAT-tools gevraagd: 47,1% van alle ondervraagden gebruikt er geen; 24,3% gebruikt CAT-tools bij de meeste vertalingen

en 17,1% bij sommige vertalingen. Dit reflecteert het feit dat men voor de beëdigde vertalingen geen CAT-tools nodig heeft. Geen van de respondenten gebruikt CAT-tools bij elke vertaling.

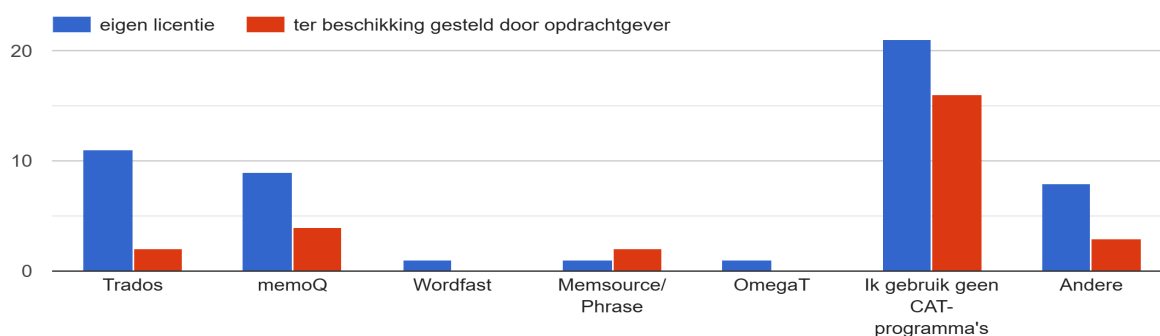
22. Ik gebruik CAT-tools:
70 antwoorden

Vraag 23 - Ik gebruik meestal: (meerkeuze)

De antwoorden op vraag 23 laten zien welke CAT-tools het meest gebruikt worden: Trados (13 personen) en memoQ (13 personen). De andere CAT-tools zoals Wordfast, Memsource/Phrase, Omega-T en andere spelen geen rol van betekenis. De respondenten konden aangeven of ze een eigen licentie hebben, of ze CAT-tools ter beschikking door een opdrachtgever hebben gekregen. Frappant is dat ook hier de meeste respondenten (37 personen) wilden aangeven geen CAT-programma's te gebruiken.

23. Ik gebruik meestal: (meerkeuze)

Vraag 24 - Als u geen CAT-tools gebruikt, geef dan de reden aan.

In vraag 24 konden respondenten die geen CAT-tools gebruiken een reden ervoor aangeven. We hebben 39 concrete antwoorden gekregen die zich volgt laten onderverdelen: 18 respondenten (46,2%) zien er het nut niet van in, willen het niet en hebben er geen behoefte aan. Ook de prijs speelt een rol voor drie van de respondenten. Ze worden niet handig gevonden bij het werken met beëdigde

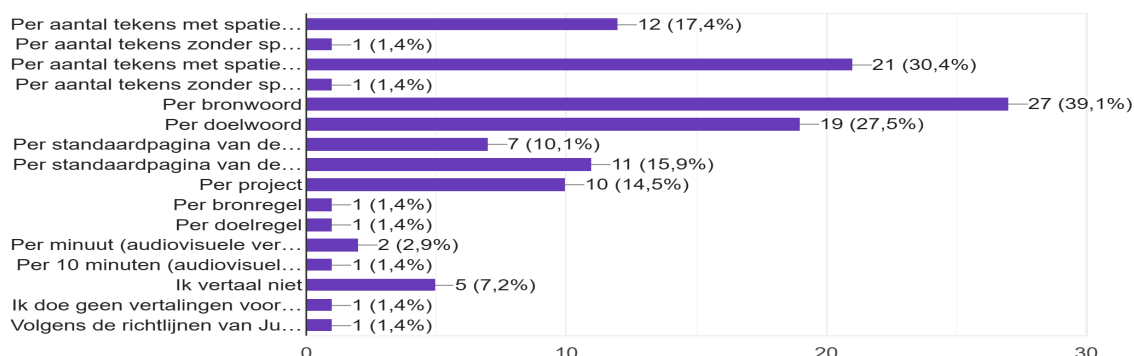
vertalingen, een ingewikkelde opmaak van documenten en slecht leesbare scans. Ook het feit dat opdrachtgevers het niet verlangen en deze programma's niet ter beschikking stellen speelt mee. De leeftijd is een factor en het feit dat het vertalen sneller is zonder het gebruik ervan. Een interessante opmerking was dat CAT-tools obsoleet geworden zijn, doordat er nieuwere ontwikkelingen zijn qua technologie zoals ChatGPT en Gemini.

Vraag 25 - Hoe berekent u het vaakst het tarief voor vertaalopdrachten? (meerkeuze)

De antwoorden op de vraag hoe vertalers hun tarief voor vertaalopdrachten berekenen, waren nogal regioafhankelijk. De meerderheid (39,1%) heeft geantwoord het tarief per bronwoord te berekenen en op een goede tweede plaats vindt de berekening per aantal tekens met spaties plaats (30,4%). Dit heeft te maken met het feit dat het in Polen de norm is teksten per aantal tekens in de doeltekst in rekening te brengen – gebaseerd op de wettelijk vastgelegde wijze van de berekening van de beloning. De toepassing van prijsberekening per bron- of doelwoord (39,1% respectievelijk 27,5%) komt meer voor in de Lage Landen.

25. Hoe berekent u het vaakst het tarief voor vertaalopdrachten? (meerkeuze)

69 antwoorden

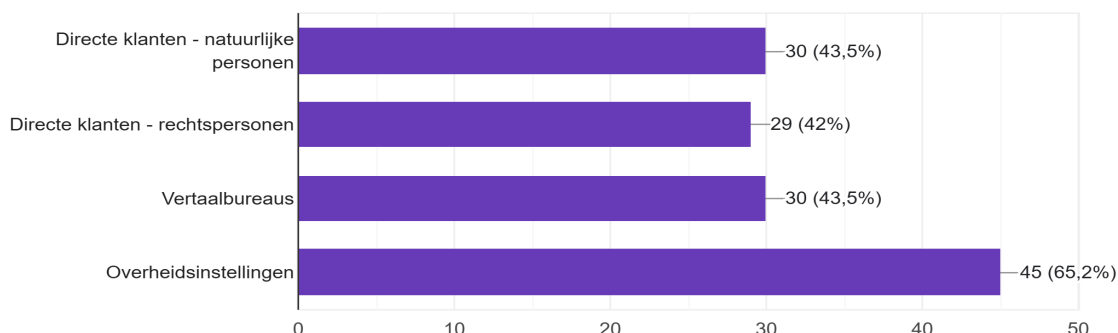

Vraag 26 - Werkt u overwegend voor

In vraag 26 wilden wij nagaan voor welk soort opdrachtgevers de ondervraagden werken. Uit de antwoorden blijkt dat de verdeling van soorten opdrachtgevers tussen overheidsinstellingen (65,2%), vertaalbureaus (43,5%), natuurlijke personen (43,5%) en rechtspersonen (42,0%) heel evenredig was.

26. Werkt u overwegend voor

69 antwoorden

Vraag 27 - Kunt u alstublieft vijf vertaalbureaus aanduiden die u het grootste omvang werk leveren?

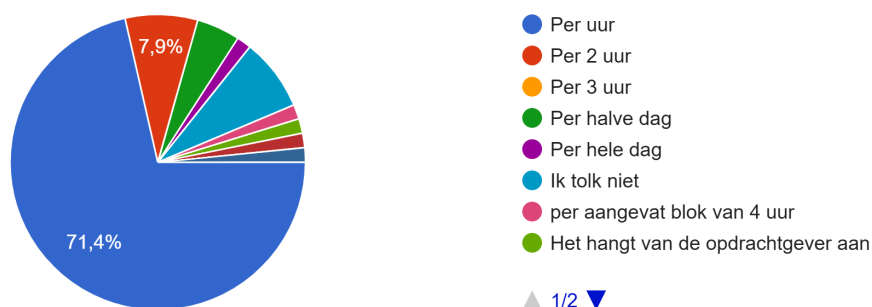
In vraag 27 hebben de respondenten kunnen aanduiden welke vertaalbureaus hun de grootste omvang van werk aanleveren. Sommige respondenten wilden dergelijke informatie niet verstrekken omdat ze dat als hun bedrijfsgeheim, als iets voor de privésfeer of zelfs als inbreuk op de gegevensbescherming zien. Anderen hebben volgende vertaalbureaus genoemd: Aapeha, Acolad, AVB, Brug naar Taal, CBG, Duo, Elan, Elycio, Global Talk, Het Vertaalhuis, Infopol, JK Translate, Lingo, LiveWords, Mastertolken, MTłumaczenia, Scriptware, Seprotec, Skrivanek, Talk2Go, The Big Word, Translavic, Translation Kings, Univertaal, 123vertalen .

Vraag 28 - Hoe berekent u het vaakst het minimale tarief voor het tolken?

Wij wilden ook weten hoe de respondenten het minimale tarief voor tolken berekenen. De meeste respondenten hebben aangegeven dat ze het per uur (71,4%) berekenen. 7,9% berekent dat per twee uur en 4,8% voor een halve dag. 7,9% van de respondenten hebben ook aangegeven dat ze niet tolken.

28. Hoe berekent u het vaakst het minimale tarief voor het tolken?

63 antwoorden

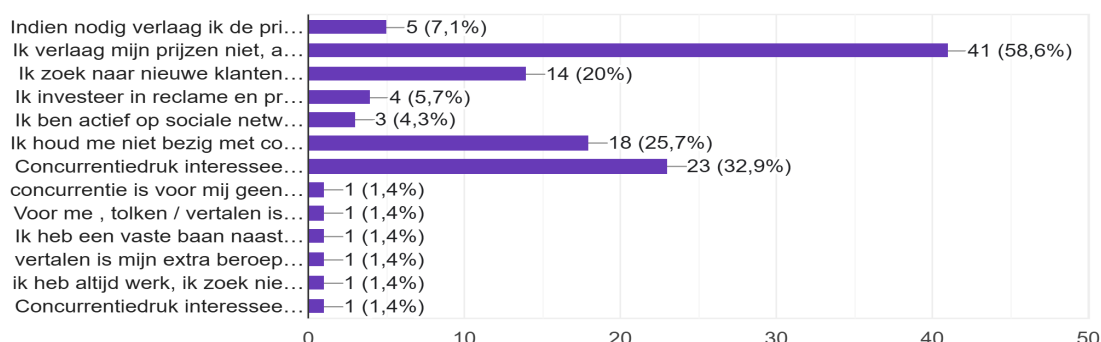

Vraag 29 - Hoe gaat u om met concurrentiedruk? (meerkeuze)

Vraag 29 ging over de manier hoe de vertalers en tolken met concurrentiedruk omgaan. De meerderheid (61,4%) laat zich door de concurrentiedruk helemaal niet beïnvloeden. Als er geen passend bedrag wordt aangeboden, nemen ze de opdracht niet aan (58,6%). 20% geeft aan dat ze dan nieuwe klanten gaan zoeken, 7,1% verlaagt indien nodig de prijzen, 5,7% investeert in reclame en 4,3% is actief op sociale media. Voor een minderheid (4,2%) is het tolken en vertalen een bijbaantje en 1 respondent heeft altijd werk en maakt zich helemaal geen zorgen.

29. Hoe gaat u om met concurrentiedruk? (meerkeuze)

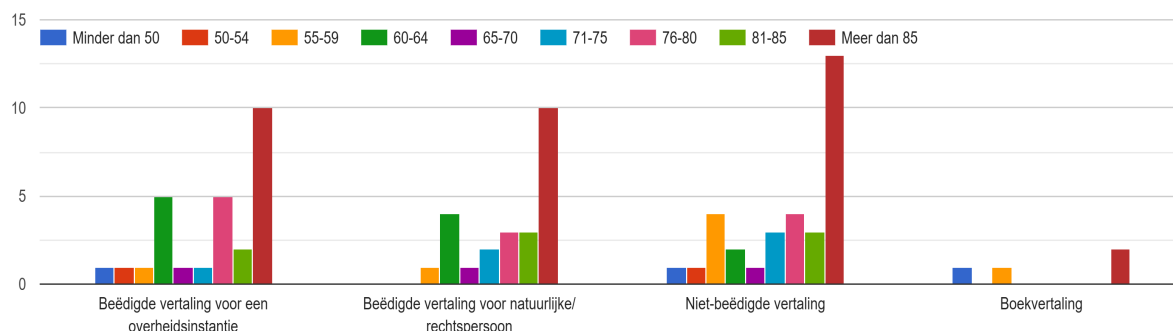
70 antwoorden

30a - Welk bedrag in PLN per standaardpagina brengt u meestal in rekening bij het vertalen? (1 standaardpagina = 1800 tekens met spaties)

In vraag 30a hebben we gevraagd naar de prijs van een standaardpagina. De grafiek laat zien welke bedragen de respondenten aangekruist hebben. De prijs voor een standaardpagina beëdigde vertaling is grotendeels meer dan 85 PLN ongeacht de opdrachtgever. Het tarief voor rechtbanken, het openbaar ministerie en de politie is wettelijk gereguleerd, daarom is het des te frappanter dat het niet-gereguleerde prijsniveau er niet veel van afwijkt. Bij de niet-beëdigde vertalingen liggen de prijzen hoger en worden deze prijzen door meer respondenten gehanteerd. De boekvertaling daarentegen blijkt een onrendabele activiteit te zijn.

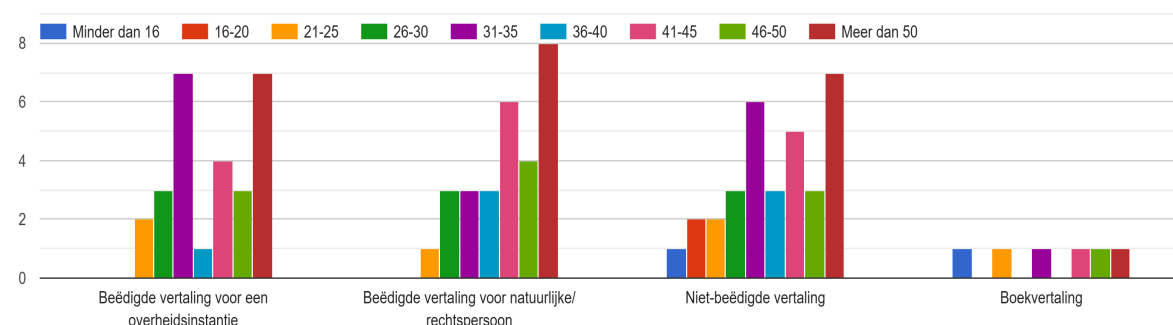
30a. Welk bedrag in PLN per standaardpagina brengt u meestal in rekening bij het vertalen? (1 standaardpagina = 1800 tekens met spaties)

Vraag 30b - Welk bedrag in euro per standaard pagina brengt u meestal in rekening bij het vertalen? (1 standaard pagina = 300 woorden)

Het prijsniveau in Nederland en België ziet er enigszins anders uit. Bij beëdigde vertalingen voor overheidsinstanties zijn er twee uitschieters: het tarief van 31-35 euro én het tarief van meer dan 50 euro. Natuurlijke personen en rechtspersonen zijn over het algemeen duurder uit met hoogtepunten als de categorie 41-45 euro én meer dan 50 euro. Niet-beëdigde vertalingen zijn goedkoper dan beëdigde vertalingen en het vertalen van boeken is ook in de eurozone geen winstgevende activiteit.

30b. Welk bedrag in EUR per standaardpagina brengt u meestal in rekening bij het vertalen? (1 standaardpagina = 300 woorden)

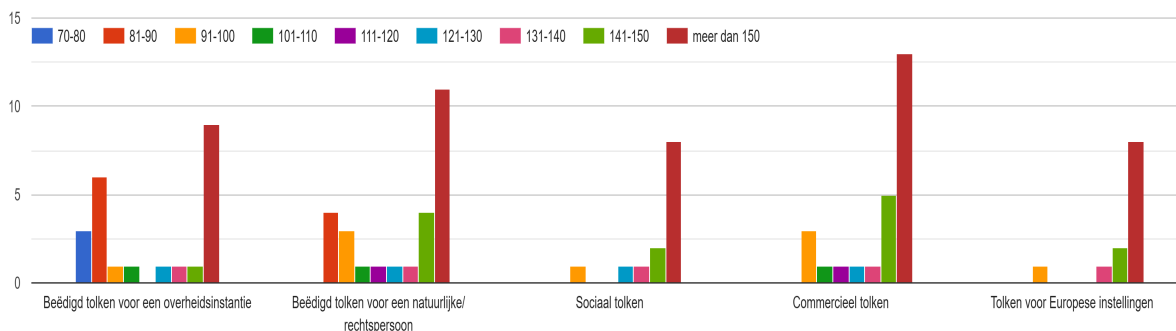

Vraag 31a – Welk bedrag in PLN brengt u meestal per uur in rekening voor het tolken? (indien u een tarief voor een halve dag/hele dag hanteert, geef dan de omrekening per uur aan)

Het was te verwachten dat vanwege de wettelijke regulatie ook de prijzen voor het beëdigd tolken een vergelijkbaar beeld zouden geven. Gelet op het feit dat beëdigd vertalen geen echt onderscheid laat erkennen tussen de soorten opdrachtgever was tevens te verwachten dat dit bij het tolken ook zou optreden. Het sociaal tolken, het commercieel tolken en het tolken voor de Europese instellingen hebben de neiging

aan de dure kant te zijn en zitten merendeels op het prijsniveau van meer dan 150 PLN.

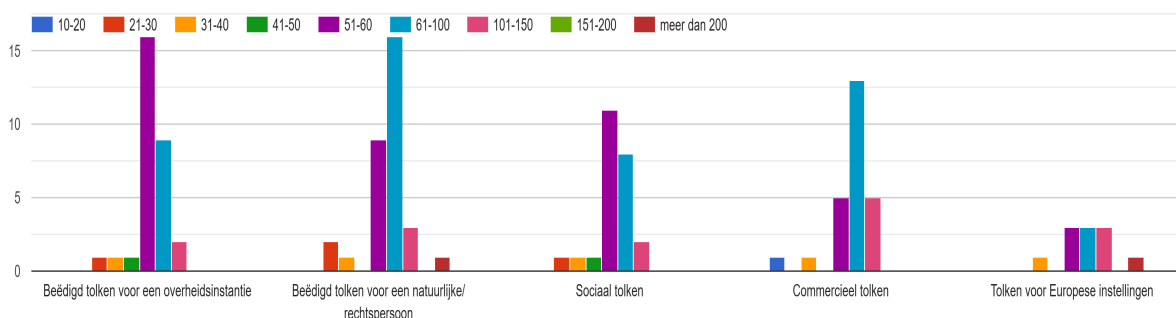
31a. Welk bedrag in PLN brengt u meestal per uur in rekening voor het tolken? (indien u een tarief voor een halve dag/hele dag hanteert, geef dan de omrekening per uur aan)

Vraag 31b - Welk bedrag in euro brengt u meestal per uur in rekening voor het tolken? (Indien u een tarief voor een halve dag/hele dag hanteert, geef dan de omrekening per uur aan)

Het beëdigd en het sociaal tolken zit in de Lage Landen ongeacht de opdrachtgever op een prijsniveau tussen de 51 en de 100 euro per uur. Het commercieel tolken gaat aan kop tussen de 61 en 100 euro, terwijl op het tolken voor de Europese instellingen helemaal geen pijl te trekken valt met uurtarieven tussen de 50 en de 150 euro.

31. Welk bedrag in EUR brengt u meestal per uur in rekening voor het tolken? (indien u een tarief voor een halve dag/hele dag hanteert, geef dan de omrekening per uur aan)

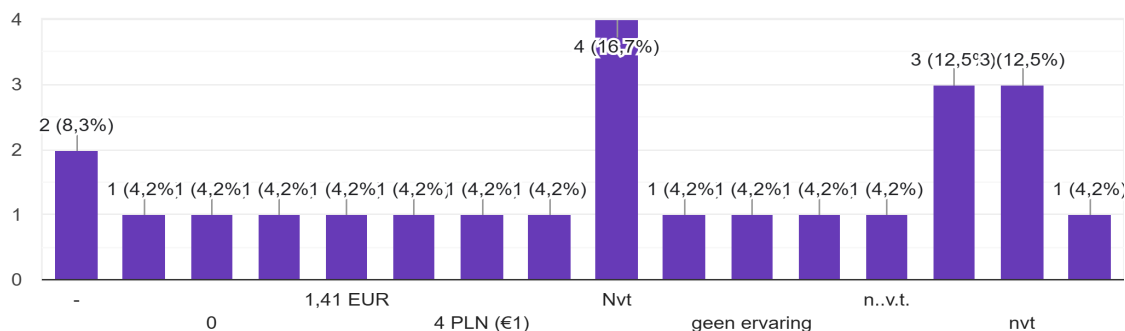

Vraag 32 - Hoeveel euro rekent u per minuut voor audiovisuele vertalingen?

Vraag nr. 32 ging over het tarief voor audiovisuele vertalingen. Slechts vier respondenten houden zich met dit soort werk bezig en ze berekenen een tarief van 1,0 tot en met 1,41 euro per minuut.

32. Hoeveel PLN (EUR) rekent u per minuut voor audiovisuele vertalingen?

24 antwoorden

Vraag 33 - Hoeveel standaard pagina's tekst vertaalt u ongeveer per jaar in de combinatie Pools-Nederlands (exclusief literair vertalen)?

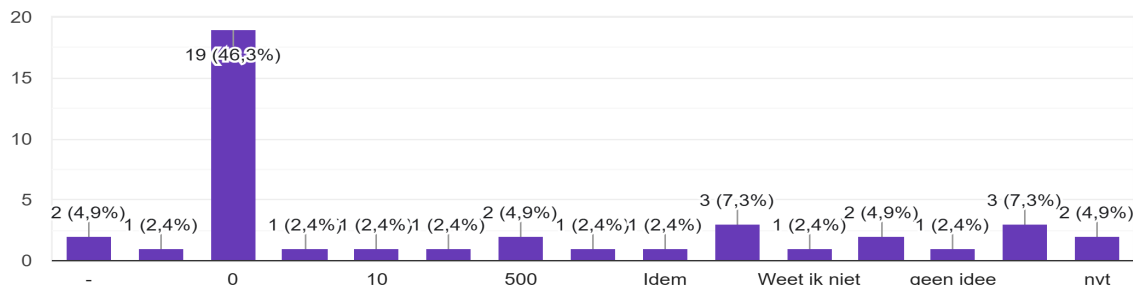
Het feit dat de meerderheid van de vertalers deze activiteit ook met andere activiteiten combineert illustreren ook de antwoorden op vraag 33. Deze gaat over het aantal standaardpagina's met werktal Nederlands die de respondenten per jaar vertalen. Sommigen vertalen amper 100-120 pagina's per jaar, terwijl het voor anderen echt een voltijdse baan is met vele duizenden en zelfs een uitschieter met 2.000.000 vertaalde standaardpagina's. Het is niet mogelijk om een exact gemiddeld aantal aan te geven omdat de respondenten vaak zelf niet precies weten hoeveel standaardpagina's ze vertalen. We hebben antwoorden "als moeilijk te schatten", "weet ik niet", "geen idee", "niet veel", "duizenden", "wisselend", "nog niet zoveel", "ik reken nooit in standaardpagina's", "vorig jaar maar ca. 200". Van 42 personen (82,4%) hebben we een exact aantal gekregen, het laagste was 10, het hoogste 2.000.000 maar omdat de vertalers meestal geen exacte statistieken bijhouden is het moeilijk om in te schatten.

Vraag 34 - Hoeveel standaard pagina's (300 woorden) literaire tekst (voor uitgevers) vertaalt u gemiddeld per jaar in de combinatie Pools-Nederlands?

In vraag 34 zijn we nagegaan hoeveel standaard pagina's literaire tekst de ondervraagden vertalen. Maar 4 personen houden zich met literaire vertalingen bezig en vertalen tussen een halve pagina en 500 pagina's per jaar. De overgrote meerderheid van de respondenten (83%) verdient zijn brood niet met literair vertalen.

34. Hoeveel standaardpagina's (300 woorden/1800 tekens met spaties) literaire tekst (voor uitgevers) vertaalt u gemiddeld per jaar in de combinatie Pools-Nederlands?

41 antwoorden

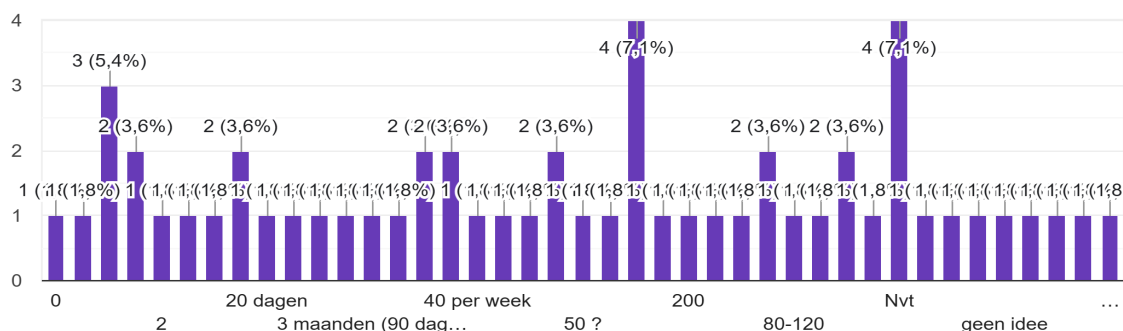

Vraag 35 - Hoeveel volle werkdagen (8 uur) vertaalt u gemiddeld per jaar?

Vraag 35 ging over het aantal volle werkdagen (8 uur) dat de ondervraagden per jaar vertalen uit of naar het Nederlands. Op deze vraag hebben we in totaal 56 antwoorden ontvangen. De respondenten blijken het hele spectrum van gelegenhedvertalers, via deeltijdvertalers tot voltijdvertalers te vertegenwoordigen en antwoorden daarom van 0 tot 240 volle werkdagen per jaar, maar ook met antwoorden als “geen idee”, “weet ik niet”, “praktisch elke dag en meer dan 8 uur”, “moeilijk te bepalen” en “bijna elke dag”.

35. Hoeveel volle werkdagen (8 uur) vertaalt u gemiddeld per jaar?

56 antwoorden

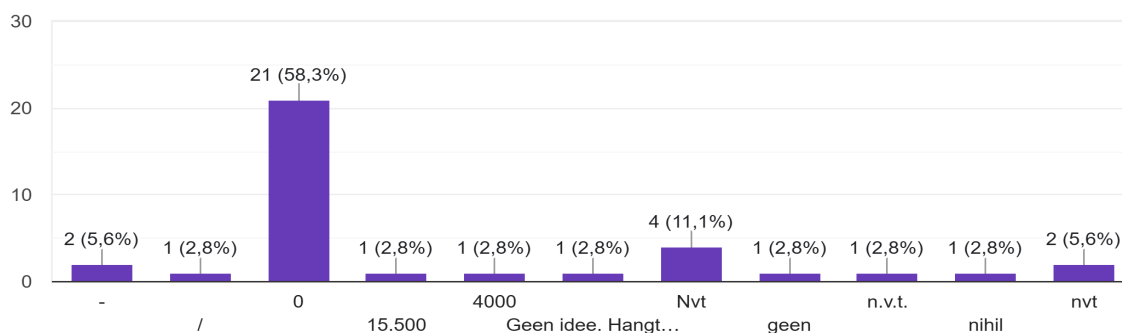

Vraag 36 - Hoeveel minuten audiovisuele inhoud vertaalt u gemiddeld per jaar?

In vraag 36 wilden wij weten hoeveel minuten audiovisuele inhoud men gemiddeld per jaar vertaalt. Voor de meeste respondenten was deze vraag niet van toepassing, omdat 94% deze activiteit niet uitvoeren. Twee respondenten gaven concrete antwoorden maar deze lagen heel ver uit elkaar: 4000 én 15.500.

36. Hoeveel minuten audiovisuele inhoud vertaalt u gemiddeld per jaar?

36 antwoorden

Vraag 37 - Heeft u nog andere opmerkingen of commentaren (bijvoorbeeld over de positie van vertalers/tolken in de maatschappij, de toekomst van dit beroep, aanvullingen op het formulier)?

In vraag 37 hebben we de respondenten gevraagd of ze nog andere opmerkingen of commentaar hebben (bijvoorbeeld over de positie van vertalers/tolken in de maatschappij, de toekomst van dit beroep, aanvullingen op het formulier)?

De opmerkingen over de vertaal- en tolksector weerspiegelt een breed scala aan zorgen en uitdagingen die professionals in dit vakgebied ondervinden, met name in Nederland, België en Polen.

Veel vertalers en tolken ervaren een verslechtering van hun positie, met een toenemende druk op tarieven en een gebrek aan waardering voor hun expertise en ervaring. Vooral de opkomst van kunstmatige intelligentie (AI) en machinevertaling heeft geleid tot onzekerheid over de toekomst van het beroep, waarbij de kwaliteitseisen voor vertalingen veranderen en AI-tools soms effectiever worden bevonden dan menselijke vertalers. In Nederland wordt de situatie verergerd door de lagere instapvereisten voor beëdigde tolken en vertalers, wat de kwaliteit en het respect voor het beroep aantast. Er is ontevredenheid over de 'vervuiling' van het register door tolken met een lager taalniveau (B2) en de groeiende invloed van vertaalbureaus die bemiddelen tegen lagere tarieven. Tegelijkertijd wordt in Polen het gebrek aan vertaalopleidingen voor de taalcombinatie Nederlands-Pools en de geringe vraag naar vertalingen als knelpunt ervaren.

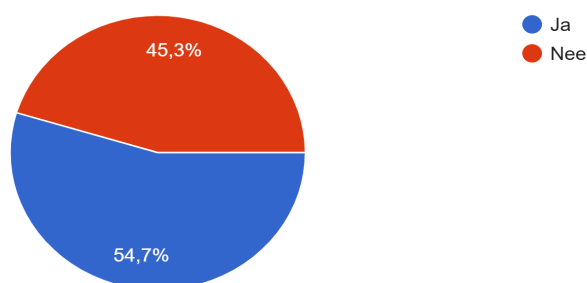
Vertalers en tolken voelen zich vaak onderbetaald en overwerkt, met weinig vooruitzicht op verbetering. Voor velen is vertalen slechts een aanvulling op hun inkomsten, en het is moeilijk om uitsluitend van vertaalopdrachten te leven. Er is een algemeen gevoel dat het beroep steeds minder waardering en toekomstperspectief biedt, vooral voor jongere generaties.

Hoewel sommigen zich bewust zijn van de noodzaak om met AI en nieuwe technologieën te leren omgaan, blijft er een sterke behoefte aan erkenning van de waarde van praktijkervaring en een meer zakelijke aanpak binnen de sector.

Vraag 38 - Bent u geïnteresseerd om lid te worden van het Netwerk Vakvertalen en Tolken NEM (NVVT NEM) dat tot doel heeft een beroepsprofiel en onderwijsnormen te ontwikkelen, evenementen voor voortdurende en levenslange opleiding te organiseren, persoonlijke ontmoetingen voor vertalers te organiseren, enz.?

In vraag 38 zijn we nagegaan of de respondenten lid willen worden van het Netwerk NVVT NEM. Zoals de grafiek laat zien, is een kleine meerderheid van de respondenten geïnteresseerd in het Netwerk.

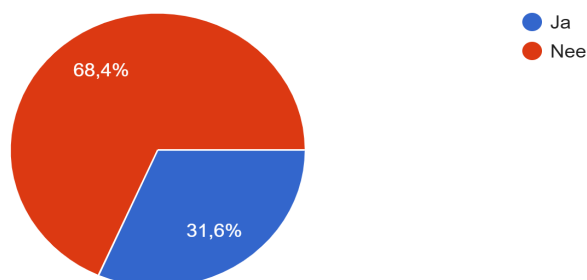
38. Bent u geïnteresseerd om lid te worden van het Netwerk vakvertalen en tolken NEM (NVVT NEM), dat tot doel heeft een beroepsprofiel en onde...ontmoetingen voor vertalers te organiseren, enz.?
64 antwoorden

Vraag 39 - Zo ja, heeft u belangstelling voor een persoonlijk profiel op de website van de vereniging waarmee u uw activiteiten kunt promoten?

68,4% van de respondenten heeft geen belangstelling bij een persoonlijk profiel op de website van de vereniging om eigen activiteiten te kunnen promoten. De oorzaak hiervoor kan gezocht worden in het feit dat de meeste tolken en vertalers Pools-Nederlands al jarenlang lid zijn van Poolse, Nederlandse en Belgische beroepsverenigingen en daar weinig tot geen vertrouwen meer in hebben.

39. Zo ja, hebt u belangstelling voor een persoonlijk profiel op de website van de vereniging waarmee u uw activiteiten kunt promoten?
57 antwoorden

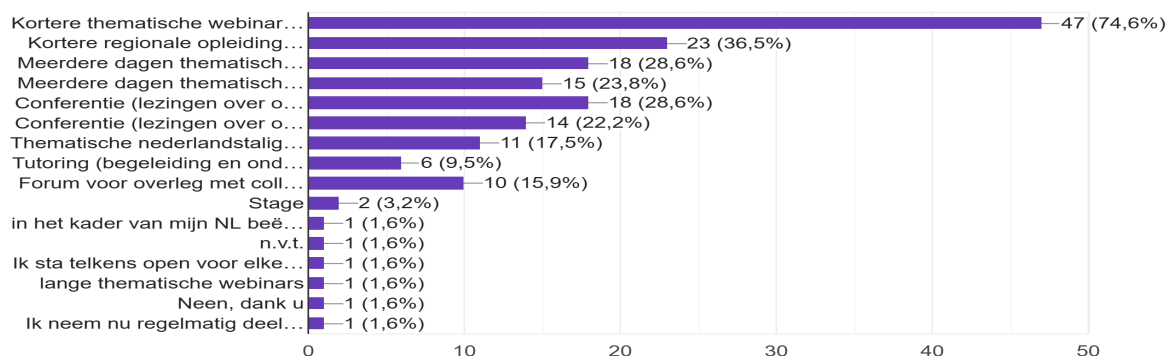

Vraag 40 - Aan welke vorm van bijscholing geeft u voorkeur?

In vraag 40 hebben we onderzocht aan welke vorm van bijscholing de ondervraagden voorkeur geven. De respondenten konden kiezen uit kortere thematische webinars, kortere regionale opleiding met fysieke deelname, meerdere dagen thematische online training of training met fysieke deelname, conferenties, een Nederlandstalige sessie op een internationale translatoologische conferentie, tutorings, stages of forumoverleg met collega's. De meeste respondenten geven de voorkeur aan kortere thematische webinars (74,6%). 23 % van de respondenten zou graag een kortere regionale opleiding met fysieke deelname willen volgen. Telkens 18% kiezen voor meerdere dagen thematische online training óf conferenties over vertaaltheorie met paneldiscussies en workshops. De grafiek laat zien dat ook de andere vormen van training vrij hoog scoorden en dat er interesse is voor diverse vormen van training, waarmee we ook zeker rekening zullen houden bij het organiseren van de toekomstige activiteiten van ons Netwerk.

40. Aan welke vorm van bijscholing geeft u de voorkeur?

63 antwoorden

Vraag 41 - We zouden het op prijs stellen als u bereid bent om uw e-mail op te geven zodat we met u persoonlijk contact kunnen opnemen in verband met de deelname aan het nieuw opgerichte Netwerk Vakvertalen en Tolken NEM, informatie over nascholingen en verder onderzoek.

Bijna 58% (41 personen) van de ondervraagden heeft ook hun e-mailadres opgegeven zodat we met hen persoonlijk contact kunnen opnemen in verband met de deelname aan het nieuw opgerichte Netwerk Vakvertalen en Tolken NEM en zodat ze informatie over nascholingen en verder onderzoek kunnen ontvangen.

6. Leer vertalers/tolken kennen

Profiel 1

Conferentietolk en beëdigd tolk/vertaler

Przemysław Jabłoński

Mijn achtergrond

Ik ben professioneel gevestigd in Brussel en in een piepklein dorpje in Polen, ergens tussen Koszalin en Szczecinek, in een dorpje genaamd Kwakowo. Daarbij kan ik zeggen dat ik vrij flexibel ben; ik ben gevestigd waar mijn computer zich bevindt. Mijn moedertaal is Pools en ik werk voornamelijk in combinatie met Nederlands. Ook Engels en Frans zijn mijn werktalen, maar eerlijk gezegd heb ik voor deze twee talen geen tijd. Ik heb zoveel werk met het Nederlands dat mijn actieve taal voor vertalingen voor 99% Nederlands is. Voor tolken is dat anders, maar voor het vertalen is Nederlands praktisch mijn enige werktal.

Ik begon toevallig met het werken in het Nederlands. In 1988 ben ik in Nijmegen gaan studeren, en toentertijd begon de grote opening van Polen, waarbij veel Nederlanders daarheen gingen om zaken te doen en een tolk/vertaler nodig hadden. En als je student bent, zoek je een bijbaantje. Ik was in Nederland voordat iedereen een

studiebeurs kreeg, en dit was een prachtige bijbaan, want ik kon het in mijn vrije tijd doen, het hinderde mijn studie niet en het verdiende aardig. Later, toen ik al werkzaam was aan de universiteit, werden mijn universitaire werkzaamheden steeds minder ten gunste van mijn tolk- en vertaalwerk. Dit was iets wat geleidelijk groeide.

Ik zie mijzelf voornamelijk als conferentietolk, want daartoe ben ik ook formeel opgeleid. Ik ben ook vertaler, maar ik tolk voornamelijk. Als ik het procentueel zou moeten uitdrukken, neemt tolken 60% van mijn werk in beslag en vertalen 40%. Ik houd me al sinds 1988 bezig met tolken en vertalen, maar echt professioneel – voor 100% – ben ik vanaf 1997 bezig.

Mijn kwalificaties

Ik heb psychologie gestudeerd en ik ben gepromoveerd in de sociale wetenschappen, dus heb ik nooit een formele cursus vertalen of tolken gevolgd. Ik heb wel een cursus Nederlands bijgewoont, maar dat was gewoon een algemene taalcursus. In 2003, een jaar voordat Polen tot de Europese Unie zou toetreden, heb ik aan het toenmalige Hogere Instituut voor Vertalen en Tolken in Antwerpen een tweejarige postdoctorale opleiding voor conferentietolken gevolgd. Deze opleiding bestaat inmiddels niet meer, en het was een heel korte periode waarin Pools als werktal werd gehanteerd. Pools was toentertijd een populaire taal en werd overal onderwezen. Nu is het Pools grotendeels van de lesroosters verdwenen, zelfs aan de KU Leuven waar ik af en toe college geef. Het is voornamelijk een kwestie van geld, en dat was ook de reden dat ik het universitaire werk achter me heb gelaten. Dat had gewoon geen toekomst meer. Ik ben jarenlang universitair medewerker geweest in Nijmegen en later ook aan de KU Leuven. Het was werken aan projecten, en al tijdens een huidig project moest al een nieuw project worden gepland; dat was gewoon ondoenlijk. Toen kwam ik tot de conclusie dat ik in plaats van een instabiele baan aan de universiteit net zo goed het instabiele werk van tolk/vertaler kon uitoefenen. En uiteindelijk vind ik dat het een goede keuze is geweest. Misschien wel een van de beste van mijn leven.

Mijn klanten

Wat het tolken betreft, komen mijn klanten voornamelijk uit het bedrijfsleven. Dat zijn Europese ondernemingsraden, maar ook Europese instellingen waarvoor ik werkzaam ben. Ik heb ook zeven jaar in Luxemburg doorgebracht aan het Europese Hof van Justitie. Daarnaast werk ik vaak voor de Europese Commissie en de Europese agentschappen (Frontex, Europol, Eurojust). Mijn woning is niet alleen daarom in Brussel gevestigd, maar ook in verband met plaatselijke klanten zoals notarissen, koppels die gaan trouwen of zich laten scheiden, enzovoort. Ik heb heel veel klanten in België en Polen, maar minder in Nederland, omdat ik al lang uit Nederland weg ben. Wat vertalen betreft: ik vertaal voor iedereen die zich bij mij meldt. Het zijn voornamelijk gerechtshoven en openbare ministeries uit alle drie landen, evenals notarissen en privépersonen. Ik probeer mijn naam niet te promoten, omdat ik al dat werk niet aankan. Nu werk ik anders dan in het verleden en sta ik opzettelijk in de schaduw. Daarom ga ik ook niet op zoek naar nieuwe klanten en beperk ik me bewust tot mond-

tot-mondreclame. De enige plaats waar mijn naam te vinden is, is op de lijst van beëdigde tolken en vertalers van het Poolse Ministerie van Justitie. In België heb ik me verleden jaar laten schrappen van een vergelijkbare lijst, omdat er in België een verandering heeft plaatsgevonden met twee nieuwe vereisten waaraan ik niet wilde voldoen: het betalen van mijn sociale bijdragen in België én het volgen van een dure cursus voor beëdigde tolken en vertalers, hoewel ik een soortgelijke cursus al had gevolgd en afgerond in Polen. Een derde reden was dat de Belgische overheidsinstellingen, zoals de rechtbanken of de politie, mij slechts sporadisch contacteerden voor tolk- of vertaalopdrachten, wat mijn aanwezigheid op de lijst zinloos maakte. Ik ben eerder aan het einde van mijn carrière en heb nog zo'n zeven jaar te gaan voordat ik met pensioen ga. Als ik nog jong was en aan het begin van mijn loopbaan, dan zou ik me overal op sociale media promoten, maar dat hoeft nu niet meer.

Competentieprofiel

Ik ben al enkele jaren als docent actief en leid nieuwe tolken en vertalers op. Ze gaan naar de universiteit, ronden hun curriculum af en gaan daarna aan de slag. Ik denk dat het bij tolken en vertalers van mijn generatie meer spontaan was en dat je meer toevallig tolk/vertaler werd. Wat ik heb gemist in mijn carrière, en wat meer zekerheid bij het vertalen had kunnen geven, zou een degelijke inleiding in de vertaalkunde zijn geweest over het beginsel van equivalentie en dat je niet alles letterlijk hoeft te vertalen. Dit geldt zeker voor de vertaling van namen van organisaties en instellingen. Dat zijn dingen die je als tolk/vertaler moet weten, en of dat via een cursus gebeurt of via zelfstudie is onbelangrijk, maar je moet toch minstens een basishandboek vertaalkunde hebben doorgenomen. In de praktijk leer je natuurlijk heel veel, maar zonder theorie betekent dit dat je in het begin veel fouten maakt. En met deze fouten is je werk belast, en daarmee doe je je klanten tekort doordat zij een onvolkomen werk in handen krijgen. Daar zou je je van tevoren bewust van moeten zijn. De vertaling moet een kop en een staart en een bepaalde inhoud hebben. Er moet vermeld worden dat het een vertaling uit het Pools is en dat je uit het origineel of vanuit een kopie hebt vertaald. Dit soort details spelen voor overheidsinstellingen een belangrijke rol, omdat zij op basis hiervan de echtheid van een document vaststellen. En ook al was dit in het begin voor de klant niet belangrijk, nadat de overheidsinstelling de vertaling heeft geweigerd, wordt de klant met de gevolgen ervan opgescheept. Dit is bijzonder belangrijk, omdat het merendeel van de vertalers vakvertalers zijn die officiële stukken vertalen, en zij moeten daar dus kennis van hebben.

Tot voor kort heb ik geen gebruik gemaakt van vertaaltechnologie en wel om één reden. Ik gebruik een Apple-computer en er was eenvoudigweg geen vertaalondersteunende software hiervoor op de markt. Ik vond het ook eigenlijk niet zo nodig, omdat mijn vertalingen te divers zijn om deze door CAT-tools uit te laten voeren. En bijvoorbeeld een geboorteakte is een geboorteakte; daarbij maak je gebruik van een sjabloon, en dat is al een vorm van automatisering. En als je de ene dag een instructie vertaalt voor een grasmaaimachine en de andere dag een medische

bijsluiter, dan heb je daar geen vertaalondersteunende software voor nodig. En zelfs als ik een CAT-tool had gehad, dan had ik er nauwelijks gebruik van kunnen maken. Gelukkig heb ik een olifantengeheugen, en als ik een document voor ogen heb, begint er meteen een belletje te rinkelen: "O ja, zoiets heb ik zes jaar geleden al een keer vertaald." Ik haal ook veel meer uit mijn vorige werk, dat ik als sjabloon gebruik, dan uit vertaalondersteunende software. En dat is tot voor kort zo geweest, maar een jaar of vijf geleden vroeg een collega mij of ik DeepL kende, en dat moest ik ontkennen. Ik heb het op zijn aanraden geprobeerd en ik heb er nu een betaalde versie van. Ik gebruik het vaak om werk te besparen, doordat ik niet meer zoveel hoeft te typen. Mijn werkzaamheden als vertaler bestaan voornamelijk uit het zeer grondig nalezen van datgene wat DeepL heeft gemaakt. En dat nakijken is echt noodzakelijk, en daarom kan ik niet zeggen of ik met DeepL gelukkig ben of niet. Ik ben tevreden met het feit dat ik minder hoeft te typen, maar ik ben ontevreden over de kwaliteit. Vanwege het aantal fouten is het programma bij lange na niet perfect. Op het eerste gezicht lijken het mooie teksten, maar er zitten veel terminologische fouten in, omdat DeepL bijvoorbeeld geen onderscheid maakt tussen een rechtbank, een gerechtshof, of een verzoeker en een gedaagde. Soms worden hele alinea's niet vertaald of worden vertaalde fragmenten herhaald.

Bij het gerechtstolken gaat het er zeer conservatief aan toe: er zijn stempels nodig, iemand moet aansprakelijk kunnen worden gesteld, enzovoort. Op de vrije markt daarentegen denk ik dat de generatie tolken en vertalers die nu hun diploma's behalen waarschijnlijk de laatste generatie tolken en vertalers is.

Toekomstperspectieven

Voor het beroep zie ik kunstmatige intelligentie wel degelijk als een bedreiging. Ik heb ook concrete aanwijzingen dat dit het vertaalwerk zal overnemen, hoewel misschien het tolken voor rechtbanken en dergelijke hier niet door zal worden beïnvloed, maar het conferentietolken wel degelijk. Wat het toekomstperspectief voor het beroep betreft, raad ik mijn studenten aan ook uit te kijken naar andere banen. Ze moeten het tolken en vertalen als iets bijkomstigs beschouwen – als een leuk beroep, waar je veel kunt leren en ook goed geld mee kunt verdienen – maar er zit een crisis in de branche aan te komen. En wees erop voorbereid dat je nog iets anders moet kunnen in je leven. Een goed voorbeeld hiervan is de situatie in het Europees Parlement en bij de Europese Commissie. Deze twee instellingen hebben softwareontwikkelaars toegang verleend tot de databases van de transcripties en de geluidsopnames van toespraken, en als die met elkaar worden verbonden, dan is het een kwestie van het ontwikkelen van een algoritme dat de gesproken taal omzet in geschreven taal en dat automatisch kan worden vertaald naar een andere taal in woord en geschrift. Met andere woorden, over een jaar of vijf kun je de input in het Nederlands met de output in het Pools meteen met elkaar vergelijken, en via een algoritme kan dan automatische vertolking worden ontwikkeld. Dat gebeurt nu al, want op sommige congressen zie ik al sprekers in bijvoorbeeld het Punjabi, en op het scherm verschijnt de tekst van hun toespraak in het Engels. Het resultaat is verbazingwekkend correct. De eerste stappen zijn dus al

genomen, en daarbij komt dat bedrijven overal op aan het besparen zijn, dus de ontwikkeling van zo'n product is niet ver weg meer. Misschien zullen er nog interventietolken nodig zijn bij heel belangrijke internationale ontmoetingen, maar voor het gros van de vertolkingen en vertalingen geldt dat deze door kunstmatige intelligentie worden bedreigd.

Het leukste aan het beroep vind ik de onvoorspelbaarheid. Het geeft een enorme adrenalinekick om iets in een andere taal weer te geven waarvan je nog nooit had gehoord, en dat in de kortst mogelijke tijd. Het houdt je hersenen scherp, en er gaat eigenlijk geen dag voorbij waarop ik niet iets nieuws leer. Je verwerft enorm veel kennis over een breed spectrum aan onderwerpen. Het is weliswaar geen specialistische kennis, maar je steekt wel van elk vakgebied iets op. Het is algemene kennis die je in het dagelijks leven goed kunt gebruiken. Je leert elke dag iets: een woord, een feit of een weetje.

De grootste hindernis in mijn beroep zijn klanten die niet betalen, en een andere negatieve kant van het beroep is de manier waarop je die overvloed aan werk organiseert, zodanig dat je nergens te grote vertraging oploopt. Soms stapelen de opdrachten zich zo op dat je niet weet waar je het eerst aan moet beginnen.

Netwerken

Ik was in België ook lid van een groep van Poolse vertalers en tolken, maar ik heb me afgemeld, omdat ze te veel op het Frans geconcentreerd waren. In België zijn veel meer collega's die Frans-Pools doen dan Nederlands-Pools. En de tolk/vertalers Nederlands-Pools worden gedomineerd door de Franstaligen, waardoor ik mijn deelname aan deze groep opzegde, omdat ik er inhoudelijk niets mee opschoot. Qua netwerken was het wel goed, maar dat kun je ook op een andere manier doen. In Nederland was ik jarenlang lid van Poolse Kringen, hoewel ik niet weet of deze nog bestaan. Toen leefde Lisetta Stembor nog en was Krzysztof Stachowski nog actiever. In Polen ben ik lid van het Poolse genootschap van tolken en vertalers TEPIŚ. Ik was in het begin betrokken bij een organisatie in Zamość opgezet door Stefanie Bogaerts. Ik heb daar niets meer van gehoord en weet niet of daar iets van geworden is. Ik vind het zinvol lid te zijn van een organisatie als iemand die scholingen organiseert, omdat ik bijscholingen bijzonder nuttig vind. Je bent geen alleskenner en je moet bereid zijn te erkennen dat je nooit uitgeleerd bent en dus moet ik me bijscholen. Daarnaast moet er ook een groep mensen zijn die jouw belangen behartigen en vooral als je zo'n solitair beroep uitoefent als tolk/vertaler. De verantwoordelijkheid van een tolk of vertaler, maar vooral van tolken is groot en je kunt heel snel aansprakelijk worden gesteld voor vermeende fouten. Dan is het goed dat je hulp kunt inroepen.

Aan de toekomstige collega's

Veel succes! Wat kan ik tegen die jonge mensen zeggen? Houd vooral vol, want het is geen gemakkelijk beroep. Het is ook een ontzettend ondankbaar beroep, maar het is in het algemeen een aangenaam beroep en als je er dan ook nog centjes mee kunt

verdienen, dan is het helemaal goed. Dus: houd vol en accepteer dat je soms een fout kunt maken en dat de klant het soms beter kan weten dan jij.

Profiel 2

Sociaal tolk en beëdigd tolk/vertaler/tolk

Dorota Claes

Mijn achtergrond

Ik ben via een omweg hier terechtgekomen, omdat ik eigenlijk een technische opleiding op het gebied van logistiek en transport heb afgerond. Daarna wilde ik rechten gaan studeren, maar kwam ik in financiële problemen en als typische tiener had ik de droom om naar Amerika te gaan. Ik moest echter wel geld verdienen en ging toen naar Nederland om in de landbouwsector iets te kunnen verdienen. En vanuit Nederland ben ik vrij snel in België beland. Ik heb nog geprobeerd mijn studie voort te zetten, maar het werd al snel duidelijk dat ik niet meer terug wilde keren naar Polen. Toen ik Nederlands had geleerd, ben ik hier in België gaan werken en ik heb het geluk gehad dat ik in België in een periode kwam toen Polen toetrad tot de Europese Unie en er vrij snel behoefte was aan mensen die Pools en Nederlands spraken, omdat er veel Polen hiernaartoe kwamen om te werken. Dit zorgde ervoor dat ik het lichamelijke werk vaarwel kon zeggen en als bediende in de transportsector aan de slag kon. En omdat ik al in deze sector werkzaam was, was het een logische stap om logistiek, transport en mobiliteit te gaan studeren.

Met het tolken zelf ben ik maar een jaar of vijf bezig, want ik was sinds 2010 in een heel andere sector actief. Ik had een winkel in antiek en curiosa die nog steeds bestaat, maar hier houdt mijn man zich mee bezig. Het was vroeger een fysieke winkel en dat deden we met z'n tweeën. Sinds we overwogen om de fysieke winkel op te doeken, kwam ik in contact met een van mijn klanten die zelf een sociale tolk was. We raakten hierover aan de praat en ik heb me op dezelfde dag nog ingeschreven voor de opleiding. Ik vond het echt iets dat bij mij paste. Het duurde toen nog wel twee jaar voordat het zover was, omdat sociaal tolken uitgaat van de behoefte aan tolken. En als je daarmee bezig bent, leer je ook wat beëdigd tolken is. Na twee jaar gewerkt te hebben als sociaal tolk, heb ik de stap gewaagd om gerechtstolk via de KU Leuven te worden. Zodoende ben ik beëdigd tolk en vertaler geworden. Ik ben pas vijf jaar tolk, maar ik woonde toen al twintig jaar in België en had al vijftien jaar ervaring met een tolkfunctie in bedrijven tussen Poolse werknemers en de Belgische leidinggevenden.

Mijn kwalificaties

Ik heb een opleiding gedaan voor sociaal tolken en gerechtstolken. Er is een verplichting om zich bij te scholen die officieel zo goed als rond is, maar er is nog een discussie gaande over het aantal uren. Dit lag niet aan de tolken en vertalers, maar vooral aan de gerechtsdeskundigen die als zelfstandige ondernemers niet wilden voldoen aan 120 uur in een periode van 6 jaar. Ik geloof dat het uiteindelijk 60 uur gaat worden. We zijn als tolken en vertalers al lang bezig met het verzamelen van bijscholingsuren, omdat duidelijk is dat die verplichting per 6 jaar er wel gaat komen.

Mijn klanten

Ik werk hoofdzakelijk voor overheidsinstellingen in België en Nederland, dus voor de openbare ministeries en dergelijke. Eigenlijk verstop ik me min of meer voor particuliere klanten, maar als iemand naar mij wordt doorverwezen door een collega die de opdracht niet aankan, dan doe ik dat. Maar het is in België niet echt de moeite om voor particuliere klanten te werken. Het brengt te veel gedoe met zich mee en ik factureer liever aan vijf organisaties voor een groter bedrag dan aan al die kleinere bedragen. Vaak bellen ze naar mij en we spreken een halfuur, en daarna blijkt uiteindelijk dat ze mij niet meer nodig hebben. Ik ben misschien iets te sociaal en ik vraag daarvoor meestal geen geld. Een goed voorbeeld zijn geboorteaktes. Als ik zie dat het een verkorte eentalige versie is, dan raad ik ze meestal aan een meertalige versie aan te vragen bij de gemeente en dan is er geen vertaling meer nodig. Ik wil mensen ook geen geld vragen voor iets dat alom verkrijgbaar is, maar waar ze geen weet van hebben. Ik heb gelukkig een heel netwerk van collega's die wel met particulieren werken, dus ik weet ze altijd door te verwijzen. Het werken met particulieren heeft zich bijvoorbeeld in Nederland tot een aparte tak ontwikkeld, waarbij deze tolken en vertalers een hele waaier aan diensten aanbieden. Ik doe niet aan promotie, want het sociaal tolken is in België ondergebracht in vier organisaties voor sociaal tolken en vertalen. Deze organisaties verdelen de opdrachten heel overzichtelijk en gelijkmatig onder alle sociaal tolken en vertalers, omdat het altijd

gerelateerd is aan de afstand tot de plaats van inzet en de beschikbaarheid. Dus als er een opdracht komt voor mijn regio, dan moet deze eerst aan mij worden aangeboden en dan pas aan een ander. Het sociaal tolken vormt het grootste deel van mijn omzet, omdat het heel netjes is geregeld.

Competentieprofiel

Op nummer één staat natuurlijk de beheersing van beide talen op een vrij hoog niveau. Goede organisatorische vaardigheden, kennis van projectbeheer en het goed kunnen leggen van verbanden zijn voor mij het belangrijkste. Er zijn in Vlaanderen twee universiteiten die een tolk- en vertaalopleiding aanbieden. Hierbij speelt vooral het verwerven van juridische kennis een rol, want echt tolken en vertalen leer je er niet. Het zijn vooral mensen die al tolken en vertalen die aan deze opleiding beginnen. Deze opleiding is op dit moment al verplicht.

In de context waarin ik actief ben, speelt kunstmatige intelligentie nog geen rol van betekenis. Het beroep van sociaal tolk is te specifiek en heeft te veel nuanceringsnodig en menselijk inzicht. Bij het vertalen begint dat te komen en ik ben begonnen er gebruik van te maken. Het is een heel handig hulpmiddel dat helpt om precies en consistent te kunnen werken. Ik zie kunstmatige intelligentie vooral als een uitdaging om mijn aanbod aan te kunnen passen. Ik kan het routinewerk daarmee doen en me daarnaast meer concentreren op complexe vertalingen. Het is een gamechanger en verandert dus echt de manier waarop wij werken. Ik hoop voor de toekomst ook dat het zal helpen bij de omzetting van een slechte lay-out in de brontekst naar een goede in de doelttekst, zodanig dat ik zo min mogelijk handmatig moet doen om een goede lay-out te verkrijgen.

Toekomstperspectieven

Ik denk dat er nog lang vraag zal zijn naar tolken en vertalers, maar dat er een specialisatie gaat plaatsvinden op bepaalde domeinen: juridisch, medisch, creatief en literair. Ik denk dat deze domeinen nog lang niet met uitsterven bedreigd zijn, maar dat de rol van kunstmatige intelligentie zal toenemen en onze rol zich meer zal toespitsen op de nabewerking en de kwaliteitscontrole. Mijns inziens zal het juridische domein het laatste zijn waar dit soort veranderingen zullen plaatsvinden.

Het was voor mij gemakkelijk om de stap naar het beroep van tolk/vertaler te zetten, omdat ik al langere tijd zelfstandig werkte. Ik hoefde enkel naar de notaris te gaan om een activiteit aan mijn onderneming toe te voegen, dus ik kon al vanaf dag één aan de slag. Het leukste voor mij is vooral de diversiteit: geen enkele dag is hetzelfde. Ik zou zo'n bureaubaan van negen tot vijf niet meer zien zitten. Het geeft me daardoor ook voldoening, omdat een tolk vaak gevraagd wordt voor serieuze kwesties, bijvoorbeeld als mensen in een moeilijke situatie verkeren, in contact zijn gekomen met justitie of iemand verloren hebben. Als je deel kunt uitmaken van een deel van de hulpverlening, geeft dat een goed gevoel. Voor mij is het ook fijn dat ik veel in beweging ben. Een uurtje op de snelweg tussen twee opdrachten geeft mij de mogelijkheid om mezelf te kunnen herstellen na zulke belastende opdrachten. Het autorijden geeft me de rust die

ik nodig heb. En het is ook een sector waar je constant moet bijleren en ik houd ervan om dingen te weten en te ontdekken op verschillende gebieden. Na een aantal jaren begin je je op alle markten thuis te voelen.

Ik zou zeer zeker dit beroep opnieuw kiezen, omdat het een intellectueel bevredigend beroep is. Ik ben ook heel realistisch wat dat betreft. Ik kom uit een land en een gezin zonder enige connecties, en dit is voor mij de top van wat ik heb kunnen bereiken in mijn leven. Toen ik in België aankwam, moest ik voor mijn levensonderhoud zorgen en had ik geen tijd om een dagopleiding te volgen. Ik bezat geen talenkennis en had niet deelgenomen aan het onderwijssysteem in België, dus het was niet vanzelfsprekend om te gaan studeren. Veel mensen die in dezelfde tijd als ik naar België kwamen, verrichten nog steeds lichamelijk werk en dan denk ik dat ik niet slecht terecht ben gekomen. Het is een boeiende job, soms een beetje eenzaam, maar wel uitdagend. Mijn situatie is misschien ook een beetje anders dan veel van mijn collega's in het vak die uitsluitend een talige opleiding hebben gevolgd. Die zouden wel eens bang kunnen zijn hun tolk- en vertaalwerk niet meer te kunnen doen, maar ik heb daarnaast nog mijn bedrijf en zal zeker, als de nood aan de man komt, een baan kunnen vinden in een andere branche. Ik zal er geen boterham minder om eten.

Netwerken

De sociaal tolken hebben geen aparte beroepsorganisaties, want het heeft heel weinig zin om zich te verenigen. Ze vormen een aparte groep binnen de tolken en verdienen uitermate slecht. Het is nog niet zo lang geleden dat we een gevecht om de verhoging van het uurtarief naar 56 euro hebben gewonnen. Het is financieel al beter nu, maar over het algemeen geloven deze tolken er niet in dat we samen iets zouden kunnen bereiken. Voor de beëdigde tolken en de conferentietolken hebben we een drietal organisaties en ik ben toevallig van alle drie lid. Bij enkele ervan willen ze dat ik in het bestuur kom, maar voorlopig heb ik daar vriendelijk voor bedankt. Ik zie mezelf niet in het openbaar optreden en daar komt bij dat de tweetaligheid in België een factor van belang is. Ik ben het Frans niet machtig en naar mijn mening zou je in zo'n functie alle landgenoten te woord moeten kunnen staan in elke landstaal. Het lidmaatschap zelf geeft toegang tot netwerken en al die Facebookpagina's waar je ervaringen kunt uitwisselen en snel iets vragen als het nodig is. In België functioneren deze vertalersfora goed, maar in Nederland een stuk minder. Ik ben toevallig ook lid van een Nederlandse beroepsvereniging, maar ik merk dat men in Nederland de laatste jaren vooral bezig is met het strijden voor betere arbeidsvoorwaarden. De situatie in Nederland is natuurlijk ook anders, omdat men in Nederland punten moet behalen door zich bij te scholen en deze bijscholingen worden verkocht door privé-instellingen. Men is er dus in Nederland toe verplicht zich tegen betaling te laten bijscholen, terwijl in België de korte opleidingen en scholingen door de beroepsorganisaties worden georganiseerd. Als lid heb je dan voorrang en een prijsvoordeel. Ik had gedacht dat ik in Nederland meer terminologische en technische ondersteuning zou gaan krijgen, maar dat was niet het geval. Ik denk dat ik dit lidmaatschap waarschijnlijk ga opgeven. Ik ben geen lid van Poolse organisaties, maar volg er wel bijscholingen, met name bij

Freeling, dat wordt geleid door Stefanie Bogaerts. Ik ben in Polen ook nog niet beëdigd; dat is nog een stap op mijn to-dolijstje.

We staan in België heel dicht bij elkaar en hebben veel contact. Vooral beginnende vertalers richten zich tot mij en nu is er al een hele groep die mij dagelijks vragen stuurt met het een of ander. Volgens mij bevelen ze mij onderling aan, want soms heb ik contact met iemand van de andere kant van het land. Het werkt natuurlijk ook wederzijds, want vaak zijn het juridische medewerkers die ik op mijn beurt weer kan vragen om advies bij het vertalen van juridische teksten. Daardoor vermijd ik het doorzoeken van meerdere websites zonder de garantie dat mijn vondst een juiste is. Maar het zou mooi zijn – en daar heb ik het ook met Stefanie Bogaerts over gehad – als we soms online ontmoetingen zouden kunnen hebben met vertalers uit alle drie landen, omdat we merken dat als we elkaar zien, we elkaar dan kunnen aanvullen en voorzien van de kennis die we zelf hebben ingewonnen. Het is goed collega's te hebben die in het land zelf wonen en bepaalde zaken kunnen ophelderen en toelichting kunnen geven. Soms word je door iets verrast en dan zou je het graag willen voorleggen aan iemand anders.

Aan de toekomstige collega's

Ik zou hen wensen toch vooral flexibeler te zijn en te durven zich te specialiseren. Ze zouden niet bang moeten zijn de technologie te omarmen, want deze komt eraan. Tegelijkertijd ben ik ervan overtuigd dat we het menselijke aspect van ons beroep moeten kunnen behouden. Culturele nuances en juridische kwesties zijn toch zaken die moeilijk geautomatiseerd kunnen worden, dus ik zou wensen dat iedereen er zijn eigen weg in vindt. Op het moment klinkt het nog angstaanjagend, want we bevinden ons in een tijdvak waarin de opdrachtgevers voor ons de prijzen bepalen, maar ik denk dat als we dat goed aanpakken en ons concentreren op de voordelen in plaats van op de nadelen, we er dan toch wel iets van kunnen maken.

Profiel 3

Beëdigd tolk/vertaler en bijscholingsspecialist

Stefanie Bogaerts

Mijn achtergrond

Ik ben gevestigd in Zamość, nabij Lublin in Polen. In het begin waren vooral Engels en zelfs Frans mijn werktalen, maar eigenlijk werk ik daar niet meer mee. Het is nu vooral Pools-Nederlands en ondertussen ook Nederlands-Pools. In het begin deed ik niet graag Nederlands-Pools, en ik denk dat het tolken naar een taal die niet je moedertaal is, makkelijker is dan het vertalen. Ik heb altijd zonder problemen kunnen tolken, maar voor het vertalen naar het Pools moet ik nog altijd om revisie vragen, omdat er altijd nog fouten in zitten. Ik heb slavistiek gestudeerd met aanvankelijk het idee om Russisch te leren. Ik wilde sowieso talen studeren, en Russisch was iets anders en een beetje exotisch. Daar hadden we Pools als tweede taal, en op de een of andere manier vond ik professor Klimaj, die deze taal gaf, wel leuk, terwijl mijn medestudenten haar niet konden waarderen. Ik heb toen een beurs gehad voor een zomercursus, en na mijn opleiding in Leuven kreeg ik een beurs voor een jaar in Polen. En toen heb ik mijn man leren kennen, en toen was er geen weg meer terug. Tijdens mijn opleiding lag de focus op letterkunde, en ik heb nog altijd spijt dat ik geen vertaalopleiding heb gevolgd. Die werd toentertijd aan de hogeschool gegeven, maar omdat de voorgaande generatie een groot verschil zag tussen de hogeschool en de universiteit, was het vanzelfsprekend dat ik naar de universiteit zou gaan. Hetgeen we daar leerden, was van generlei nut voor de arbeidsmarkt. De meest praktische vakken, zoals economie en handelsrecht, waren de vakken waar ik het meest aan heb gehad. Mijn kennis van het Pools was na die vier jaar studie zo belabberd dat er geen sprake van kon zijn om

professioneel te gaan vertalen. Ook het tolken was niet mogelijk, omdat ik met moeite een brood in de winkel kon kopen, laat staan iets vertolken. Ik heb aansluitend nog een jaar in Polen gestudeerd, toen nog een jaar in België, en daarna ben ik naar Polen teruggegaan vanwege mijn man. Ik heb toen werk gezocht in Warschau, wat nog niet zo simpel was, want er was nog geen open arbeidsmarkt. Dat heeft ook nog een jaar geduurd voordat ik echt een baan had als managementassistente. Dat paste goed bij mijn postgraduale opleiding bedrijfscommunicatie en dat was iets wat ik graag wilde doen. Hierdoor kon ik mijn talenkennis koppelen aan de praktijk. Ik heb bij dit auditbedrijf uiteindelijk twee jaar gewerkt, en dat duurde tot de toetreding van Polen tot de EU. Daarna hield ik me bezig met het lesgeven van Engels en een beetje Nederlands, maar het was niet eens in me opgekomen om te gaan tolken of vertalen, hoewel ik dit wel had kunnen doen. Ik heb later wel weer gewerkt en daarnaast lesgegeven. Toen kwam er plotseling iemand die mij vroeg om een vertaling van het Nederlands naar het Frans te maken. Dit ging me goed af, maar toen maakten mijn man en ik de beslissing om het familiebedrijf op poten te zetten, en dat betekende verhuizen naar het oosten van Polen, want mijn man komt uit Rzeszów. Ik heb daar toen gesolliciteerd bij de universiteit in Lublin, maar kennelijk is mijn sollicitatiebrief nooit aangekomen, omdat een jaar later iemand gestart is die tegelijk met mij gesolliciteerd had. Ik heb toen beslist, op het moment dat we getrouwd waren, om alles te laten vallen en te starten als vertaler, en dat was echt een duik in het diepe. Vertalen en tolken is sinds 2004 mijn hoofdjob, en mijn inkomen wordt bijna volledig daardoor gegenereerd. Als ik bijscholingen geef, komt daar ook iets binnen, maar dat is ook verbonden met vertalen. Ik doe nog wel andere dingen, maar daar verdien ik momenteel geen geld mee.

Mijn kwalificaties

In Polen bestaat er geen verplichting tot bijscholing en er waren geen opleidingen voor Nederlands-Pools, en daarom zijn we in 2008 met collega's gestart om elkaar informeel bij te scholen. Daaruit is de stichting Freeling gegroeid. Meestal geef ik zelf lessen. De lessen die ik volg, zijn meestal de theoretische delen van de webinars. Ik probeer naar conferenties te gaan en mee te luisteren. En vanwege het feit dat ik in een aantal werkgroepen heb gezeten voor gegevensbescherming en elektronische handtekeningen, school ik zelf anderen bij op dit gebied. Ik kan niet goed begrijpen hoe iemand tolk/vertaler kan worden en dan helemaal niets meer doet. Je leert wel bij als je werkt of nieuwe documenten krijgt waar je onderzoek naar moet doen, maar als je met niemand je ervaringen uitwisselt, dan loop je toch ergens tegen een plafond aan.

Mijn klanten

Mijn klantenkring is in de loop van de jaren sterk veranderd. In het begin heb ik zoveel mogelijk vertaalbureaus aangeschreven, omdat ik in een niche zat als vertaler en als moedertaalspreker die naar het Nederlands vertaalt. Daar heb ik heel rap een reactie op gekregen, en tot het moment dat ik beëdigd vertaler was, heb ik voor 99% voor

vertaalbureaus gewerkt en had ik heel weinig bedrijven als directe klant. Vanaf het moment dat ik beëdigd vertaler ben geworden, dat was in 2014, ben ik meer voor de rechtbanken gaan werken, want tot 2014 deed ik dat af en toe, maar dat was heel zelden en het ging voornamelijk om tolkopdrachten, waarbij ik ad hoc als vertaler op de zitting beëdigd werd. In 2014 werkte ik nog altijd voor die vertaalbureaus, maar op het moment dat er in Zamość bekend was dat er een beëdigd vertaler Nederlands hier ter plaatse was, heb ik ineens een enorme toestroom gehad van autodocumenten. In Zamość zijn er ten minste 25 autohandelaren actief en die hadden voor een groot deel auto's uit België en Nederland gehaald. Ik heb toen iemand in dienst genomen voor de manuele werkzaamheden, zoals het overtypen van cijfertjes en dergelijke. Ook van de kant van de rechtbanken kwam er meer werk en dat is gaan groeien. Omdat ik graag tolkopdrachten doe en de meeste vertalers op de lijst dit niet graag doen, kreeg ik tijdens het tolken ook vaak vertaalopdrachten in dezelfde zaak. Op deze manier heb ik in drie woiwodschappen — Lublin, Subkarpaten en Heilig Kruis — een behoorlijke klantenkring opgebouwd en dat is voor mij voldoende. Ik hoef niet meer mijn best te doen om klanten te vinden. Het is eerder omgekeerd: ik moet heel vaak afzeggen, omdat er veel vaste klanten zijn, zoals de vertaalbureaus, waaraan ik niet meer in staat ben te leveren vanwege hun korte deadlines. Dit komt doordat ik nog meer andere dingen doe, en die klanten ben ik eigenlijk kwijt, maar meestal heb ik te veel werk. Ik weet al twee weken van tevoren wat voor opdrachten ik heb, en dat maakt me een beetje lui op marketinggebied. De plaatselijke klanten komen naar mij toe via mijn visitekaartje op Google en via mijn website. Het komt ook vaak voor dat er via mond-tot-mondreclame iemand naar mij toekomt.

Competentieprofiel

De taalcompetenties natuurlijk en de vaardigheid om kritisch in te kunnen schatten wat je goed kunt en waar je maar beter niet aan kunt beginnen. Maar dat is een proces waar iedereen doorheen is gegaan die met vertalen is gestart. Het is nu achteraf vaak zo dat we denken: hoe heb ik zo'n onprofessionele en belabberde vertaling durven opsturen? In Facebookgroepen en op de fora wordt er afgegeven op die jonge studenten die de markt kapotmaken, hoewel de meeste vertalers exact zo begonnen zijn en daar liever niet meer aan herinnerd worden. Een ding dat mij altijd in conflict brengt met collega-vertalers is dat ze over het algemeen veel te weinig zakelijk ingesteld zijn. Het ontbrak in de klassieke filologische opleiding en misschien is dat nu beter, maar volgens mij is bedrijfskunde heel belangrijk voor vertalers. Vertalers en tolken moeten zich ervan bewust zijn dat ze reclame moeten maken, moeten investeren in hun bedrijf, ze moeten meegaan met de trends op de markt en zich niet vastpinnen aan een bepaald stokpaardje, maar zich aanpassen aan de vraag. Nu is kunstmatige intelligentie in opspraak en de angst dat het beroep van tolk en vertaler zal uitsterven, maar dit is alleen waar voor mensen die vasthouden aan de manier waarop ze twintig jaar geleden al werkten. De mensen die flexibel zijn en zien dat ze een andere missie moeten vervullen, die blijven boven water. Als je niet op de trein springt, dan rijdt deze je voorbij en blijf je op het perron staan. Je moet je bewust zijn

van het bedrijfsrisico als vertaler en weten welke plaats je wilt innemen op de markt. Er wordt vaak door vertalers geklaagd dat ze hun rekeningen niet meer kunnen betalen, maar als je meerdere maanden negatieve inkomsten hebt, moet je inzien dat je je plaats op de markt hebt verloren. En dan moet je óf iets gaan veranderen aan je bedrijfsvoering óf een andere job gaan zoeken.

Ik voel me niet bedreigd door kunstmatige intelligentie, omdat mijn portfolio voornamelijk bestaat uit beëdigde vertalingen, maar als ik nu daar zou staan waar ik tien jaar geleden was, zou ik er wel meer wakker van liggen. De mensen die niet beëdigd zijn en waar de vraag er wel is vanuit de rechtbanken en voor officiële instellingen, kunnen het wel degelijk een bedreiging zijn, maar je moet het waarschijnlijk ook zien als een kans om je te herprofilen.

Toekomstperspectieven

Je moet de technologie voor je kar leren spannen en als je voor bedrijven werkt en geen beëdigd vertaler bent, dan moet je zeker in technologie investeren. Iemand die nu nog technische vertalingen maakt zonder CAT-tools zoals Trados en dergelijke, is een dinosaurus, denk ik. Zelfs het gebruik van DeepL als plugin, waar ik geen gebruik van maak omdat ik het voor mijn soort werk niet noodzakelijk vind, kan soms handig zijn. Ik gebruik dit vooral bij het vertalen van facturen als ik naar het Pools moet vertalen en het de algemene voorwaarden betreft. Je moet dus op die trein springen om vooruit te komen.

Vroeger vond ik het leukste dat het werk zo gevarieerd was, want toen ik nog voor vertaalbureaus werkte, deed ik echt van alles, van medisch tot technisch. Ik weet nog altijd dat ik met de technicus heb staan discussiëren die in mijn huis de thermostaat kwam installeren. Hij beweerde dat het in de gang moest zijn en ik wist dat het in de woonkamer moest zijn, omdat ik net vijf handleidingen had vertaald over deze thematiek. Nu ben ik een beetje lui geworden, denk ik. Er is minder variatie en veel juridische teksten, maar als ik een tekst krijg waarvoor ik meer onderzoek moet doen, vind ik dat altijd nog leuk. En bij de voorbereiding van bijscholing vind ik het ook leuk om van alles uit te spitten, te onderzoeken en dan te presenteren. Toen ik begon, had ik geen scrupules: ik deed alles. Als ik er nu aan denk, dan lopen de rillingen me over de rug.

Ik ben blij dat ik vertaler ben. Het is iets dat me passioneert – een passie verbonden met het lesgeven, maar ik had iets heel anders willen doen. En naast die stichting Freeling, waar we bijscholing geven en dat is leuk, hebben we ook een stichting die humanitaire hulp verleent. Dat doen we nu al twee jaar ondertussen en daar komen heel veel dingen bij kijken die ik ook graag had gedaan, en ik voel nu dat dat dingen zijn die ik eigenlijk een beetje gemist heb. Organiseren, communicatie en management, dat zijn dingen waar ik niet mee te maken heb gehad door twintig jaar lang in het vertaalvak te zitten. Ik heb het niet gemist toen ik het niet had, maar nu dat ik in staat ben om iets te kunnen doen, mis ik deze vaardigheden. We zijn er wel professioneel mee bezig, ondanks dat het geen voltijdbaan is en onbetaald.

Netwerken

Ik ben lid van het vertalersgenootschap *Lubelskie Stowarzyszenie Tłumaczy* om in contact te zijn met collega's en ik geloof sterk in bijscholing en de uitwisseling van ervaringen. De kwaliteit van ons beroep heeft het nodig om samen op te trekken. En omdat ik iemand ben die zich engageert in dat soort dingen, zal ik zeker en vast deelnemen aan bijscholing in het kader van NVVT NEM en organisatorisch en inhoudelijk mee willen werken, maar ook deelnemen in de zin van leren van anderen.

Aan de toekomstige collega's

Laat ze evenveel plezier hebben in het vertalen en tolken als ik, en dat het niet alleen een job moet zijn, maar ook een passie kan zijn. Iets dat je wereldbeeld verruimt en waardoor je veel mensen leert kennen, al is het maar op afstand. Het vak geeft je de kans de wereld te leren kennen.

7. Conclusie

Wat hebben we geleerd...

Het onderzoek naar de vertaalmarkt en de profielen van professionele vertalers in en uit Polen heeft tot boeiende inzichten geleid. De vertaal- en tolkmarkt blijkt complex, waardoor een samenvatting in enkele zinnen tekort zou schieten. We hebben in kaart gebracht welke opleidingen actieve vertalers hebben gevolgd, voor wie zij werken, hun inkomsten, de rol van taaltechnologie in hun werk en hoe zij hun diensten promoten. Daarnaast hebben we onderzocht hoe zij de toekomst van hun beroep inschatten.

Uit het onderzoek blijkt dat sommige vertalers hun vertaal- en tolkactiviteiten combineren met andere functies, zoals lesgeven aan de universiteit, literair vertalen of werken voor een overheidsinstelling. Anderzijds zijn er ook vertalers en tolken die volledig afhankelijk zijn van hun werk in het vertalen en tolken, waaronder professionals die uitsluitend in het Nederlands werken. Deze specialisten richten zich vaak op beëdigde vertalingen voor instellingen zoals de politie, rechtbanken en het Openbaar Ministerie. Zij bieden hun diensten zowel aan particulieren als aan vertaalbureaus.

De visie van deze vertalers op hun beroep hebben we samengevat in een selectie van citaten uit interviews die naar ons oordeel de essentie van hun kijk op de ontwikkelingen binnen het vakgebied van vertalen en tolken met de Nederlandse taal treffend verwoorden. Op basis van het onderzoek en de interviews identificeren wij de volgende uitdagingen op deze terreinen:

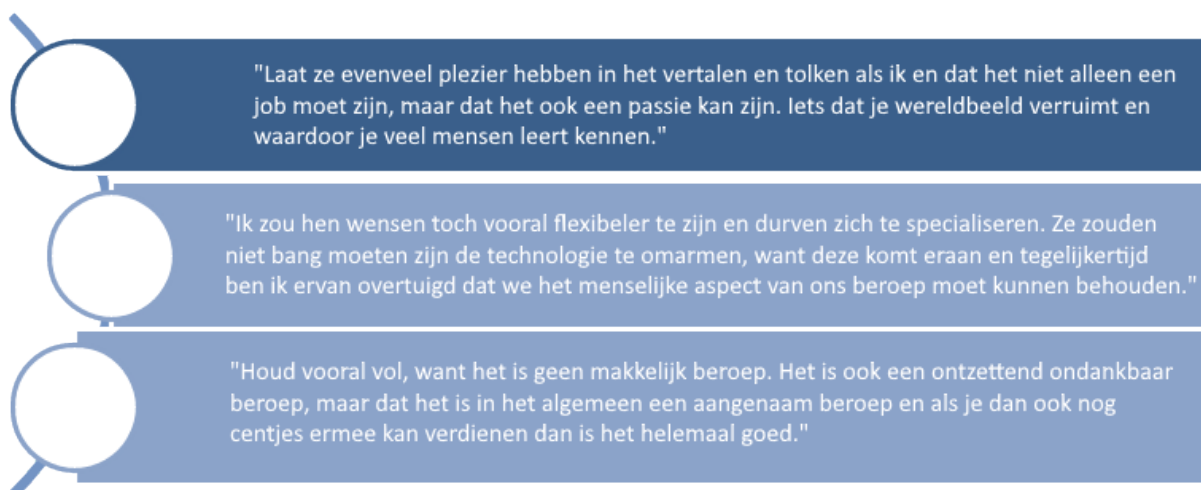
Competenties

-
- "Op nummer een staat natuurlijk de beheersing van beide talen op een vrij hoog niveau. Goede organisatorische vaardigheden, kennis van projectbeheer en het goed kunnen leggen van verbanden zijn voor mij het belangrijkste."
 - "Wat ik heb gemist in mijn carrière en wat meer zekerheid bij het vertalen had kunnen geven, zou een degelijke inleiding in de vertaalkunde zijn geweest over het beginsel van equivalentie en dat je niet alles letterlijk hoeft te vertalen."
 - "De taalcompetenties natuurlijk en de vaardigheid om kritisch in te kunnen schatten wat je goed kunt en waar je maar beter niet aan kunt beginnen. Maar dat is een proces waar iedereen doorheen is gegaan die met vertalen is gestart."

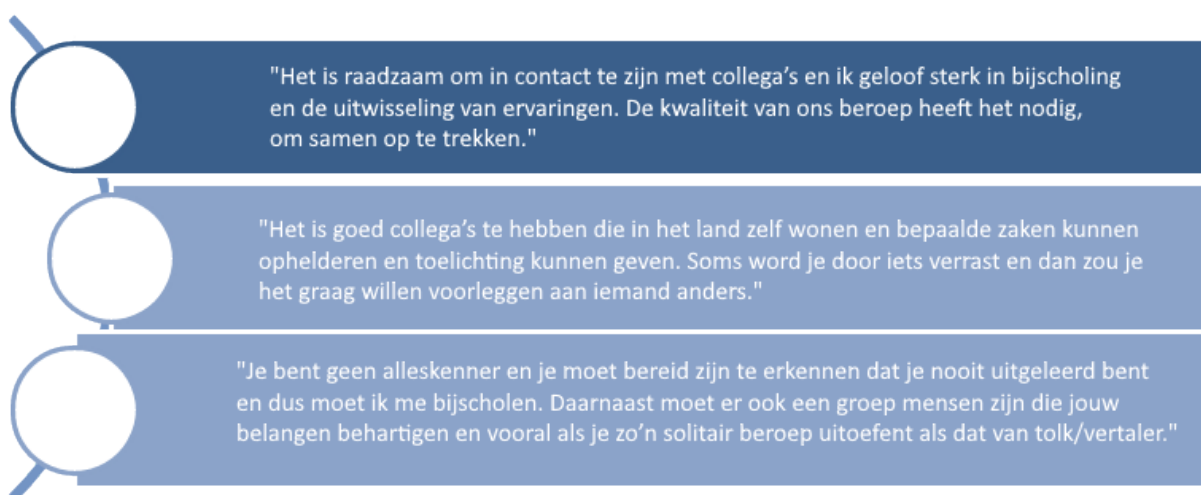
Kunstmatige intelligentie

-
- "De mensen die flexibel zijn en zien dat ze een andere missie moeten vervullen die gaan boven water blijven. Als je niet op de trein springt, dan rijdt deze je voorbij en blijf je op het perron staan."
 - "Ik zie kunstmatige intelligentie vooral als uitdaging om mijn aanbod aan te kunnen passen. Ik kan het routinewerk daarmee doen en me daarnaast meer concentreren op complexe vertalingen."
 - "Voor het beroep zie ik kunstmatige intelligentie wel degelijk als een bedreiging. En ik heb er ook concrete aanwijzingen voor dat dit het vertaalwerk gaat overnemen, hoewel misschien het tolken voor rechtbanken en dergelijke hier niet zal door worden beïnvloed."

Motiveren van de nieuwe generatie

Netwerken

Uit het onderzoek blijkt dat veel actieve vertalers en tolken het belangrijk vinden om in een netwerk van collega's samen te werken en gezamenlijk antwoorden te zoeken op de genoemde uitdagingen. Ben je geïnteresseerd in het werk van een vertaler, werk je met het Nederlands als werktal, en wil je op de hoogte blijven van de nieuwste ontwikkelingen binnen de vertaalmarkt, mogelijkheden voor professionalisering en levenslang leren in relevante vakgebieden? En wil je daarnaast wereldwijd contact leggen met vakgenoten? Word dan lid van het Netwerk van Vertalers en Tolken NEM. Meer informatie over het lidmaatschap vind je op de website van het Netwerk: www.nvvtnem.eu.

Bijlage 1

Vragenlijst veldonderzoek

1. Geslacht

Man

Vrouw

Andere:

2. Wat is uw hoogste opleidingsniveau en bij welke instelling?

3. In welk vakgebied bent u afgestudeerd?

- Vertalen en tolken
- Taalonderwijs
- Technische opleidingen
- Natuurwetenschappen
- Andere geesteswetenschappen
- Andere:

4. Hebt u een opleiding als tolk of vertaler?

- Ja
- Nee

5. Als u de vorige vraag met ja hebt beantwoord, welke vertaalopleiding hebt u gevolgd? (Workshops, cursussen, universitaire studies, postdoctorale studies, enz.)

6. Als u zich niet meer met vertalen en tolken in combinatie Pools-Nederlands bezighoudt, geef dan aan waarom u bent gestopt en hoeveel jaar u actief bent geweest?

7. Op welke gebieden zou u graag een betere opleiding en training zien voor uw praktijk? (meerdere antwoorden mogelijk)

- Vertaaltheorie
- Tolktheorie
- Vakvertalen
- Boekvertaling
- Audiovisuele vertaling
- CAT-tools
- Post-editen van automatische vertaling
- Simultaan tolken
- Consecutief tolken
- Soft skills (marktcompetentie, activiteitenbeheer, promotie)
- Andere:

8. Ik hou me bezig met: (meerkeuze)

- literaire vertaling
- vakvertaling
- audiovisuele vertaling
- post-editen van automatische vertalingen
- tolken
- beëdigd tolken
- beëdigd vertalen
- sociaal tolken
- sociaal vertalen
- Andere:

9. In welke domeinen vertaalt u de grootste omvang teksten?

- Medisch/zorg
- Farmaceutische industrie
- Verzekeringen
- Economisch
- Technisch
- Vervoer
- Technische documentatie van voertuigen
- Persoonlijke documenten
- Arbeidsrecht
- Strafrecht
- Handelsrecht
- Burgerlijk recht
- Douane
- Marketing
- Andere:

10. Hebt u een examen/test moeten afleggen om het vertalen en tolken in een bepaalde specialisatie/voor een bepaalde opdrachtgever of instelling te mogen uitoefenen? (meerkeuze)

- Taalexamen
- Examen over de wetgeving inzake de activiteit van beëdigd vertalen
- Theoretisch - translatologisch
- Vertaalvaardigheden
- Tolkvaardigheden
- Werken met CAT-tools
- geen
- Andere:

11. Wie heeft het examen/de toets opgemaakt en geëvalueerd?

12. Hoeveel jaar vertaalervaring hebt u?

13. Hoeveel jaar tolkervaring hebt u?

14. In welk land bent u gevestigd?

- Polen
- Nederland
- België
- Andere:

15. Geef aan in welke regio/stad u gevestigd bent:

16. Ik ben:

- uitsluitend vertaler
- voornamelijk vertaler, maar af en toe tolk ik
- zowel vertaler als tolk
- voornamelijk tolk, maar af en toe vertaal ik
- uitsluitend tolk
- Andere:

17. In welke talencombinatie vertaalt u? (meerkeuze)

- Nederlands naar Pools
- Pools naar Nederlands
- Andere:

18. In welke talencombinatie tolkt u? (meerkeuze)

- Nederlands naar Pools
- Pools naar Nederlands
- Andere:

19. In welke andere werktalen vertaalt en/of tolkt u?

20. Welk percentage van uw totaal inkomen bestaat ongeveer uit inkomsten van onderstaande activiteiten (in de combinatie Pools-Nederlands)?

0 - 25 % 25 - 50 % 50 - 75 % 75 - 100%

Literair vertalen

Vakvertalen

Tolken

Audiovisuele vertaling

Literair vertalen

Vakvertalen

Tolken

Audiovisuele vertaling

21. Ongeveer welk deel van uw totaal inkomen bestaat uit inkomsten van vertalen en tolken in de combinatie Pools-Nederlands?

- 0 - 25 %
- 25 - 50 %
- 50 - 75 %
- 75 - 100%
- Andere:

22. Ik gebruik CAT-tools:

- bij elke vertaling
- bij de meeste vertalingen
- bij sommige vertalingen
- Ik vertaal zonder CAT-tools
- Ik vertaal niet

23. Ik gebruik meestal: (meerkeuze)

Eigen licentie ter beschikking gesteld door opdrachtgever

Trados

memoQ

Wordfast

Memsources/Phrase

Logos Memo

OmegaT

Déjà Vu

Ik gebruik geen CAT-programma's

Andere

24. Als u geen CAT-tools gebruikt, geef dan de reden aan.

25. Hoe berekent u het vaakst het tarief voor vertaalopdrachten? (meerkeuze)

- Per aantal tekens met spaties in de brontekst
- Per aantal tekens zonder spaties in de brontekst
- Per aantal tekens met spaties in de doeltekst
- Per aantal tekens zonder spaties in de doeltekst
- Per bronwoord
- Per doelwoord
- Per standaard pagina van de brontekst
- Per standaard pagina van de doeltekst

-
- Per project
 - Per bronregel
 - Per doelregel
 - Per minuut (audiovisuele vertaling)
 - Per 10 minuten (audiovisuele vertaling)
 - Ik vertaal niet
 - Ik doe geen vertalingen voor geld
 - Andere:

26. Werkt u overwegend voor

- Directe klanten - natuurlijke personen
- Directe klanten - rechtspersonen
- Vertaalbureaus
- Overheidsinstellingen

27. Kunt u alstublieft vijf vertaalbureaus aanduiden die u het grootste omvang werk leveren?

28. Hoe berekent u het vaakst het minimale tarief voor het tolken?

- Per uur
- 2 uur
- 3 uur
- Halve dag
- Hele dag
- Ik tolk niet
- Andere:

29. Hoe gaat u om met concurrentiedruk? (meerkeuze)

- Indien nodig verlaag ik de prijzen.
- Ik verlaag mijn prijzen niet, als mij geen passend bedrag wordt geboden, neem ik de opdracht niet aan.
- Ik zoek naar nieuwe klanten en probeer te concurreren op kwaliteit.
- Ik investeer in reclame en promotie.
- Ik ben actief op sociale netwerken, neem deel aan online discussies, enz.
- Ik hou me niet bezig met concurrentiedruk, er zijn er maar weinig in ons vakgebied.
- Concurrentiedruk interesseert me niet, ik vertaal/tolk omdat ik er plezier in heb.
- Andere:

30a. Deze vraag is alleen voor vertalers en tolken in Polen. Welk bedrag in PLN per standaard pagina brengt u meestal in rekening bij het vertalen? (1 standaard pagina = 1800 tekens met spaties)

Minder dan 50 / 50-54 / 55-59 / 60-64 / 65-70 / 71-75 / 76-80 / 81-85 / Meer dan 85

Beëdigde vertaling voor een overheidsinstantie

Beëdigde vertaling voor natuurlijke/rechtspersoon

Niet-beëdigde vertaling

Boekvertaling

Beëdigde vertaling voor een overheidsinstantie

Beëdigde vertaling voor natuurlijke/rechtspersoon

Niet-beëdigde vertaling

Boekvertaling

30b. Deze vraag is alleen voor vertalers en tolken in Nederland en België. Welk bedrag in EUR per standaard pagina brengt u meestal in rekening bij het vertalen? (1 standaard pagina = 300 woorden)

Minder dan 16 / 16-20 / 21-25 / 26-30 / 31-35 / 36-40 / 41-45 / 46-50 / Meer dan 50

Beëdigde vertaling voor een overheidsinstantie

Beëdigde vertaling voor natuurlijke/rechtspersoon

Niet-beëdigde vertaling

Boekvertaling

Beëdigde vertaling voor een overheidsinstantie

Beëdigde vertaling voor natuurlijke/rechtspersoon

Niet-beëdigde vertaling

Boekvertaling

31a. Deze vraag is alleen voor vertalers en tolken in Polen. Welk bedrag in PLN brengt u meestal per uur in rekening voor het tolken? (indien u een tarief voor een halve dag/hele dag hanteert, geef dan de omrekening per uur aan)

70-80 / 81-90 / 91-100 / 101-110 / 111-120 / 121-130 / 131-140 / 141-150 / meer dan 150

Beëdigd tolken voor een overheidsinstantie

Beëdigd tolken voor een natuurlijke/rechtspersoon

Sociaal tolken

Commercieel tolken

Tolken voor Europese instellingen

Beëdigd tolken voor een overheidsinstantie

Beëdigd tolken voor een natuurlijke/rechtspersoon

Sociaal tolken

Commercieel tolken

Tolken voor Europese instellingen

31b. Deze vraag is alleen voor vertalers en tolken in Nederland en België. Welk bedrag in EUR brengt u meestal per uur in rekening voor het tolken? (indien u een tarief voor een halve dag/hele dag hanteert, geef dan de omrekening per uur aan)

10-20 / 21-30 / 31-40 / 41-50 / 51-60 / 61-100 / 101-150 / 151-200 / meer dan 200

Beëdigd tolken voor een overheidsinstantie

Beëdigd tolken voor een natuurlijke/rechtspersoon

Sociaal tolken

Commercieel tolken

Tolken voor Europese instellingen

Beëdigd tolken voor een overheidsinstantie

Beëdigd tolken voor een natuurlijke/rechtspersoon

Sociaal tolken

Commercieel tolken

Tolken voor Europese instellingen

32. Hoeveel PLN (EUR) rekent u per minuut voor audiovisuele vertalingen?

33. Hoeveel standaard pagina's tekst vertaalt u ongeveer per jaar in de combinatie Pools-Nederlands (exclusief literair vertalen)?

34. Hoeveel standaard pagina's (300 woorden) literaire tekst (voor uitgevers) vertaalt u gemiddeld per jaar in de combinatie Pools-Nederlands?

35. Hoeveel volle werkdagen (8 uur) vertaalt u gemiddeld per jaar?

36. Hoeveel minuten audiovisuele inhoud vertaalt u gemiddeld per jaar?

37. Hebt u nog andere opmerkingen of commentaren (bijvoorbeeld over de positie van vertalers/tolken in de maatschappij, de toekomst van dit beroep, aanvullingen op het formulier)?

38. Bent u geïnteresseerd om lid te worden van het Netwerk Vakvertalen en Tolken NEM (NVVT NEM), dat tot doel heeft een beroepsprofiel en onderwijsnormen te ontwikkelen, evenementen voor voortdurende en levenslange opleiding te organiseren, persoonlijke ontmoetingen voor vertalers te organiseren, enz.?

- Ja
- Nee

39. Zo ja, hebt u belangstelling voor een persoonlijk profiel op de website van de vereniging waarmee u uw activiteiten kunt promoten?

- Ja
- Nee

40. Aan welke vorm van bijscholing geeft u voorkeur?

- Kortere thematische webinar (1-3 uur)

-
- Kortere regionale opleiding met fysieke deelname (nascholing)
 - Meerdere dagen thematische onlinetraining
 - Meerdere dagen thematische training met fysieke deelname (zomerschool, nascholing)
 - Conferentie (lezingen over onderzoek en theorie, paneldiscussies en thematische workshops) online
 - Conferentie (lezingen over onderzoek en theorie, paneldiscussies en thematische workshops) fysiek
 - Thematische Nederlandstalige sessie op de Internationale Translatologische Conferentie (met de mogelijkheid om deel te nemen aan de volledige conferentie)
 - Tutoring (begeleiding en ondersteuning door meer ervaren collega's)
 - Forum voor overleg met collega's
 - Stage
 - Andere:

41. We zouden het op prijs stellen als u bereid bent om uw e-mail op te geven zodat we met u persoonlijk contact kunnen opnemen in verband met de deelname aan het nieuw opgerichte Netwerk Vakvertalen en Tolken NEM, informatie over nascholingen en verder onderzoek.

Bijlage 2

Vragenlijst interviews met vertalers

Mijn achtergrond

-
1. Waar bent u gevestigd?
 2. Wat zijn uw werktalen?
 3. Hoe begon u met het Nederlands te werken?
 4. Hoe zou u uw beroep omschrijven?
 5. Hoe lang houdt u zich ermee bezig?

Mijn kwalificatie

6. Welke opleiding(en) heeft u voor de uitvoering van dit beroep gevolgd? Heeft u een opleiding Nederlands gevolgd?
7. Welke nascholingen, examens, certificaten heeft u behaald?

Mijn klanten

1. Waar komen uw klanten vandaan?
2. Hoe promoot u uw werk? Hoe zoekt u naar klanten? Hoe vergroot u uw zichtbaarheid? Vindt u het zinvol om zich zichtbaar te maken via een beroepsorganisatie?

Competentieprofiel

3. Welke competenties en kennis vindt u belangrijk voor de uitvoering van dit beroep?
4. Welke rol speelt taaltechnologie in uw beroep?
5. Voelt u zich bedreigd door KI?

Toekomstperspectieven

6. Hoe ziet u de toekomstperspectieven van dit beroep?
7. Wat vindt u het leukste aan uw beroep?
8. Wat zijn de grootste uitdagingen van uw beroep?
9. Als u opnieuw zou mogen kiezen, zou u weer hetzelfde beroep kiezen?

Netwerken

10. Bent u lid van een beroepsorganisatie? Waarom wel, waarom niet? Bent u in contact met collega's? Kent u collega's in uw land en de omliggende landen? Bent u lid van vertalersfora online? Van welke? Wat is de toegevoegde waarde ervan?
11. Zou u graag meer in contact willen zijn met collega's?

Aan de toekomstige collega's

12. Wat zou u de nieuwe generatie vertalers en tolken Nederlands wensen voor de toekomst?

